

Futsal Chabbab

pedagogisch verbindend jongerenwerk

Werkblad beschrijving interventie

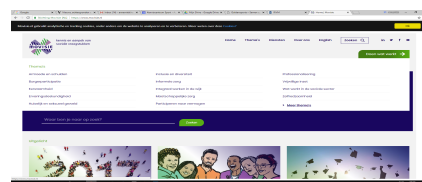
Gebruik de **HANDLEIDING** bij dit werkblad

Datum: verbeterde versie 12 mei 2020

Dit is een gezamenlijk werkblad van de volgende kennisinstututen:

Nederlands
Jeugd
instituut

Nederlands
Centrum
Jeugdgezondheid

Colofon

Ontwikkelaar / licentiehouder van de interventie

Naam FC Social Work
organisatie:
E-mail: info@fcsocialwork.nl
Telefoon: _____

Website (van de interventie): <https://www.fcsocialwork.nl/>

Contactpersoon 1

Vul hier de contactpersoon voor de interventie in.

Naam Saïd Achouitar
contactpersoon:
E-mail: said@fcsocialwork.nl
Telefoon: 0616357733

Contactpersoon 2 (indien van toepassing)

Vul hier de contactpersoon voor de interventie in.

Naam Richard Slegers
contactpersoon:
E-mail: Richard.Slegers@han.nl
Telefoon: 0655291100

Referentie in verband met publicatie

Naam auteur Richard Slegers
interventiebeschrijving:
Titel interventie: Futsal Chabbab – pedagogisch verbindend jongerenwerk
Databank(en): KCS, MOVISIE evt. NJI
Plaats, instituut Utrecht, Kenniscentrum Sport en Bewegen
Datum mei 2020

Inhoud

Colofon	2
Inhoud	3
Samenvatting	4
Aanleiding voor de interventie	4
<i>Korte samenvatting van de interventie</i>	4
Doelgroep	4
Doel	4
Aanpak	4
Materiaal	4
Onderbouwing	4
Onderzoek	4
1. Uitgebreide beschrijving	5
1.1 Doelgroep	6
1.2 Doel	8
1.3 Aanpak	9
2. Uitvoering	15
3. Onderbouwing	20
4. Onderzoek	
Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.	
4.1 Onderzoek naar de uitvoering	34
4.2 Onderzoek naar de effecten	37
5. Samenvatting werkzame elementen	38
6. Aangehaalde literatuur	40
7. Praktijkvoorbeeld	45

0 Samenvatting

0.1 Aanleiding voor de interventie (probleemstelling in het kort)

In verschillende aandachtswijken in Nederland is sprake van leefbaarheidsproblematiek. Eén van de zaken die de leefbaarheid onder druk zetten is overlast, vaak veroorzaakt door jongeren. Denk hierbij aan: geluidsoverlast, het lastigvallen van mensen straat, vervuiling, het vernielen en beschadigen van auto's en tuinen, drugsoverlast en agressie en gebrek aan aanspreekbaarheid (Leidelmeijer, Bogaerts & Roet, 2010; Noorda & Veenbaas, 2006). Een andere aanleiding is voortijdig schoolverlaten door jongeren in aandachtswijken van grotere steden (Herweijer, 2008).

0.2 Korte samenvatting van de interventie

In deze interventie draait het om het bouwen van een vertrouwensrelatie tussen de trainer en de jongeren. Hierbij wordt sport als pedagogische ingang benut. De trainer sluit als rolmodel aan bij de leefwereld van de jongeren en biedt een veilige omgeving om hen van daaruit op hun gedrag (o.a. in de wijk) te kunnen coachen en te motiveren om naar huiswerkbegeleiding te gaan. De voetbaltraining is het middel om de jongeren te bereiken en te motiveren. De band die wordt opgebouwd, maakt dat ze blijven. Door de voorbeeldfunctie die de trainer heeft en vanuit de discipline die tijdens het sporten wordt geleerd, worden jongeren gestimuleerd ook in hun opleiding te 'scoren' en daar zelfregie in te tonen. Het competitie-element is een belangrijke motivator om te gaan sporten voor de doelgroep jongeren tussen de 8 en 18 jaar. De pedagogische aanpak die hieraan verbonden wordt door middel van sport is de drijfveer van de organisatie (Slegers, 2012).

0.3 Doel

Futsal Chabbab bestaat uit drie hoofddoelen. Het verminderen van schooluitval en het daarbij vergroten van kansen van de jongeren, overlast van de jongeren op straat verminderen en/of voorkomen en zelfontplooiing bevorderen d.m.v. sportbeoefening.

0.4 Doelgroep

Jongens en meisjes tussen de acht en achttien jaar oud uit verschillende aandachtswijken waar schooluitval hoog is en er veel overlast op straat wordt ervaren. De interventie richt zich enerzijds op jongeren die al in de 'straatcultuur' betrokken zijn en anderzijds op basisschoolkinderen die zich daar toe aangetrokken kunnen gaan voelen.

0.5 Aanpak

De aanpak van de interventie Futsal Chabbab bestaat uit vijf fases. Fase 0: implementatiefase. Fase 1: werving en inschrijving. Fase 2: kennismaking en relatieopbouw. Fase 3: training, huiswerkbegeleiding en coaching. Fase 4: toernooi en afronding.

0.6 Materiaal

De interventie Futsal Chabbab heeft verschillende handleidingen zoals het handboek, een voetbaltechnische handleiding en een handleiding voor de huiswerkbegeleiding. Per wijk wordt de lokale sportzaal benut voor de trainingen en lokale vo-scholen of wijk/buurtcentra voor de huiswerkbegeleiding. Sportmateriaal als ballen, hesjes en tenues worden (deels) gesponsord door lokale bedrijven.

0.7 Onderbouwing

De interventie heeft een aantal beïnvloedbare factoren. Om op deze factoren effecten te realiseren, is gezocht naar bewezen principes in de literatuur die terug te vinden zijn in de aanpak. Vervolgens wordt de werkzaamheid hiervan in de interventie beoordeeld in onderzoek.

Een voorbeeld van een beïnvloedbare factor is overlastgevend hanggedrag. Uit onderzoek blijkt dat de kans dat jongeren zich door sporten positief ontwikkelen groter wordt, als sportleiders aandacht schenken aan vaardigheden die ook buiten de sport – bijvoorbeeld op school – waardevol zijn, zoals doelmatig werken en zelfcontrole. Door het aanbieden van de voetbaltrainingen en de huiswerkbegeleiding brengen de deelnemende jongeren minder tijd door op straat. Daarnaast is er veel aandacht voor het coachen op vaardigheden, met name door de trainer als ‘spin in het web’. In onderzoek is vervolgens gemeten hoe Futsal Chabbab overlast door jongeren terugdringt en de morele vorming van jongeren versterkt door de inzet van sport in combinatie met een pedagogisch programma.

0.8 Onderzoek

Er zijn drie seizoensevaluaties en negen onderzoeken meegenomen in de onderbouwing van deze interventiebeschrijving. Onderwerpen van de onderzoeken zijn: 1. de pedagogische invloed van Futsal Chabbab door cultuursensitieve coaching, 2. de invloed van Futsal Chabbab op de leefbaarheid in de wijken, 3. onderzoek naar een samenwerkingsrelatie tussen Futsal Chabbab en het basisonderwijs, 4. behoefteonderzoek naar ouderbetrokkenheid, 5. een evaluatie van de huiswerkbegeleiding, 6. een evaluatie van het meidenvoetbal Futsal4Girls, 7. het effect van een competitie-element op motivatie, 8. het effect op zelfvertrouwen en zelfdiscipline, 9. het effect op lange termijn. Deze evaluaties en onderzoeken wijzen erop dat Futsal Chabbab haar drie hoofddoelen bereikt.

1. Uitgebreide beschrijving

Beschrijving interventie

1.1 Doelgroep

Uiteindelijke doelgroep

Doelgroep van de interventie Futsal Chabbab zijn jongens en meisjes tussen acht en achttien jaar oud in aandachtswijken met een lagere SES, waar schooluitval uit (V)MBO hoog is en er veel overlast op straat wordt ervaren. De interventie richt zich enerzijds op jongeren die vaak op straat 'hangen' en al in de 'straatcultuur' betrokken zijn en anderzijds op basisschoolkinderen die zich daar (op latere leeftijd) toe aangetrokken kunnen voelen.

Intermediaire doelgroep

De intermediaire doelgroep bestaat uit de trainers van Futsal Chabbab. De interventie biedt middels een intern leerbedrijf een doorgroeikans voor jongeren - die als doelgroep aan de interventie begonnen - tot assistent-trainer en trainer. Zij dienen als rolmodel voor de doelgroep. Hun belangrijkste doel is de jongeren, in samenwerking met ouders, oudere broers en zussen, jongerenwerkers, school en evt. andere hulpverleners, mede op te voeden. De trainers worden hierin begeleid en leren zo coachingstechnieken, pedagogische en organisatorische vaardigheden aan. Zij staan naast de jongeren en leren hen op een respectvolle manier te handelen én fungeren als verbindende schakel in de integrale pedagogische aanpak in het jongerenopbouwwerk.

Selectie van doelgroepen

Deelnemers worden breed geworven bij basisscholen en vooral van mond tot mond. Regelmatig zijn er ook doorverwijzingen vanuit netwerkpartners. Er zijn geen andere selectiecriteria dan de leeftijd en de wijk waarin de jongeren wonen. In deze aandachtswijken wonen doorgaans gezinnen met een lagere sociaal economische status (SES), waar meer risicofactoren spelen. Alle jongeren in die wijken kunnen zich aanmelden, jongens en meisjes, allochtoon en autochtoon, met of zonder (lichte) beperking. Voor jongeren met zwaardere beperking wordt per casus bekeken of dit geacommodeerd kan worden met evt. extra begeleiding. Jongeren moeten (fysiek) in staat zijn mee te voetballen. Verder wordt bij de werving met een pedagogische blik geselecteerd op jongeren met meer risico (de 'grootste boefjes') en door in contact te zijn met jongerenwerkers, wijkagenten en werknemers van het wijkcentrum.

De trainers zijn rolmodellen voor de jongeren en wonen in dezelfde wijk. Trainers worden geselecteerd op voetbaltalent en trainingsvaardigheden en dienen een positie van respect onder de doelgroep en bepaalde opvoedvaardigheden te hebben. Beide kanten zijn nodig om een krachtig rolmodel te kunnen zijn. Bovendien worden de trainers op voorgenoemde kwaliteiten en vaardigheden 'on the job' begeleid. Zij leren de pedagogische professionals in de wijk kennen en leren integraal met hen samen te werken, wat hen in een belangrijke mate voorbereidt om de jongeren beter te

begeleiden of door te verwijzen. In deze community-based aanpak moet de trainer leren zijn sleutelrol richting de jongeren stevig neer te zetten, korte lijntjes te houden (de 'spin in het web' te zijn) en daarmee een verbindende schakel te zijn voor de wijkpartners (jongerenwerkers, straatcoaches, wijkagenten, toezichthouders etc.), waardoor nauwer contact met en ingang bij de doelgroep mogelijk wordt voor allen.

Betrokkenheid doelgroep

De interventie is opgestart en voortgezet op basis van de sportieve en pedagogische behoeften van de doelgroep. Deze behoeftes bestonden o.a. uit beter leren voetballen en handvatten (discipline) ontwikkelen voor het beter presteren op school. Deelnemers van het eerste uur zijn nu vaak de trainers en desbetreffende 'middenkadertrainers' worden weer gecoacht door de oprichter voor een continue (door)ontwikkeling in het interne leerbedrijf. De intermediaire doelgroep wordt zo intensief betrokken bij de ontwikkeling van de interventie, samen met stagiaires van diverse HBO-opleidingen. Vanuit hun Kwaliteit en Beleid- en Onderzoek en Innovatie-opdrachten evalueren zij jaarlijks wat er beter kon en dat pakt de volgende lichter stagiaires weer op. Datzelfde geldt voor afstudeeronderzoeken en andere onderzoeken door universitaire studenten of vanuit kenniscentra. In deze onderzoeken wordt ook de doelgroep intensief betrokken, waardoor hun stem en behoeften gehoord blijven worden. Daarnaast worden jaarlijks bijstellingen gedaan n.a.v. evaluaties op de prestatie-indicatoren vanuit de betrokken gemeente.

1.2 Doel

Hoofddoel

Futsal Chabbab heeft drie hoofddoelen:

1. Deelnemende jongeren uit aandachtswijken halen rond hun achttiende een startkwalificatie, zodat hun kansen vergroot worden en zij zichzelf kunnen ontplooiën.
2. Overlast door deelnemende jongeren op straat in aandachtswijken wordt teruggedrongen en/of voorkomen tijdens en na de interventie.
3. Zelfontplooiing bij jongeren door sportbeoefening.

Subdoelen – max 350 woorden

1. Deelnemende jongeren uit aandachtswijken halen rond hun achttiende een startkwalificatie, zodat hun kansen vergroot worden en zij zichzelf kunnen ontplooiën.
  - a. Deelnemende jongeren halen eerst hun schooldiploma (95%) en daarna hun startkwalificatie (85%).
  - b. Jongeren met onvoldoendes halen die zo snel mogelijk op ondersteund door de huiswerkbegeleiding.
  - c. Jongeren (m.n. de meiden) leren zich weerbaarder op te stellen ondersteund door de workshops.
  - d. Jongeren leren gedisciplineerd te zijn.
  - e. Jongeren beseffen dat zij doelen kunnen halen op eigen kracht.
2. Overlast door jongeren op straat in aandachtswijken wordt teruggedrongen en/of voorkomen tijdens en na de interventie.
  - a. Jongeren houden zich aan de (omgangs)regels en weten een respectvolle houding aan te nemen naar autoriteitsfiguren in verschillende leefgebieden.
  - b. Criminaliteit en vandalisme door jongeren in aandachtswijken wordt verminderd/voorkomen.
  - c. De sfeer in de aandachtswijken wordt naarmate de interventie loopt verbeterd, er ontstaat meer verbinding tussen jong en oud.
3. Zelfontplooiing bij jongeren door sportbeoefening
  - a. Jongeren ervaren plezier in de sport en bevorderen hun zelfdiscipline en zelfvertrouwen.
  - b. Jongeren gaan vanuit Futsal Chabbab sporten bij een reguliere sportvereniging.
  - c. Jongeren van diverse achtergronden verbreederen (integreren) door gezamenlijke sportdeelname.
  - d. Jongeren bewegen structureel wat bijdraagt bij aan een gezondere levensstijl.

Belangrijk om te melden is dat deze doelen van onder naar boven werken, ook in de leeftijdsopbouw van de deelnemende kinderen en jongeren. Doel 3 is de basis: kinderen van 8-11 leren basisprincipes van samenspel en discipline en bouwen een vertrouwensband op met de trainer, dit uiteraard met veel sportplezier. Dat biedt een pedagogisch handvat om de jongeren te coachen als zij zich steeds meer op straat gaan ophouden tussen 12-14 (Doel 2), in de schoolse vaardigheden middels de huiswerkbegeleiding die dan begint en in weerbaarheid, middels de meidenworkshops. Dit zet zich voort in de 15-18 groep, waarbij het erop aankomt of jongeren de verleidingen van de straat het hoofd kunnen bieden (Doel 2) en daadwerkelijk hun schooldiploma en daarna hun startkwalificatie gaan behalen (Doel 1). Jongeren stromen op verschillende leeftijden in. Elk schooljaar is er een nieuwe aanmeldingsronde. De meeste jongeren lopen meerdere jaren, soms alle jaren, mee.

1.3 Aanpak

Opzet van de interventie

De interventie loopt gedurende een schooljaar en wordt in vier fasen onderverdeeld: 1. werving, 2. kennismaking, 3. uitvoering en 4. afsluiting. Bij de opstart in een nieuwe wijk of stad wordt de interventie voorafgegaan door een implementatiefase (0.).

Fase 0 Implementatiefase

Om Futsal Chabbab als interventie van de grond te krijgen dienen eerst trainers geselecteerd te worden (zie boven). Dat kunnen lokale vrijwilligers zijn of mogelijk jongerenwerkers. Verder dienen voor de integrale samenwerking wijkpartners betrokken te worden, m.n. jongerenwerk, basisscholen (voor de werving) en vo-scholen (voor de huiswerkbegeleiding). Subsidiepartners kunnen gevonden worden in gemeente, welzijnsorganisaties of fondsen. Een geschikte voetbalzaal en sportmaterialen moeten geregeld worden. De interventie-eigenaar en de betrokken stichting kunnen bij de implementatie ondersteunen. Zie ook onder bij implementatie.

Fase 1 Werving en Inschrijving

Werving via presentaties, proefflessen, social media, flyers en posters en vooral via sleutelfiguren van mond tot mond.

Fase 2 Kennismaking en relatieopbouw

Eerste zes weken training, kennismaken en selectie, afgesloten door uitreiking tenue.

Fase 3 Training, huiswerkbegeleiding, workshops en coaching

Deze fase loopt de rest van het schooljaar door. 1 uur training en 1 uur huiswerkbegeleiding / workshop per week. Er is regelmatig contact tussen werkveldpartners.

Fase 4 Toernooi en afronding

Maandelijks is er een competitie van de Futsal BuurtBattle met als afsluiting de finale.

(Deze fasen worden hieronder nader toegelicht.)

Inhoud van de interventie

Futsal Chabbab bestaat uit een combinatie van voetbaltrainingen, huiswerkbegeleiding, workshops en vooral coaching. Het is een integrale sociale aanpak. De trainers vormen hierbij de 'spin in het web'. Deelname van de jongeren is vrijwillig. Kernwaarden in de aanpak zijn sportplezier, (zelf)discipline en zelfvertrouwen. De rationale is dat vanuit deze waarden werkend de hoofd- en subdoelen van de interventie bereikt worden.

Onderdelen

Coaching vindt gedurende het hele jaar plaats, zowel binnen als buiten de sportzaal, in groeps- en individuele gesprekken. Dit wordt flexibel ingezet en naar ingeschatte behoefte geïntensiveerd.

De voetbaltrainingen zijn één keer in de week per leeftijdsgroep en worden in blokken van zes weken gegeven. Naast voetbaltechnische aspecten 'op het veld' is er ruim aandacht voor de pedagogische ondersteuning van de jongeren, tijdens het omkleden, tijdens kringgesprekken bij aanvang en eind, time-outs en individuele gesprekken 'rondom het veld'.

Huiswerkbegeleiding vindt één keer in de week in groepsverband plaats op een locatie in de wijk en duurt een uur. Het is een verplicht onderdeel voor deelnemende jongeren die onvoldoendes op hun rapport hebben.

Workshops zijn speciaal voor de meidenteams (Futsal4Girls). Hier wordt aandacht besteed aan specifieke behoeften rondom weerbaarheid van de meiden.

Kern

In deze interventie draait het om het bouwen van een vertrouwensrelatie tussen de trainer – die uit de doelgroep en wijk afkomstig is en tevens een rolmodel is – en de jongeren. Via de sport verkrijgt de trainer een pedagogische ingang bij de jongeren. De band die wordt opgebouwd met zowel trainer als team, maakt dat ze blijven. Het competitie-element is een belangrijke motivatie om te gaan en blijven sporten voor de doelgroep jongeren tussen de 8 en 18 jaar. De pedagogische aanpak die hier aan verbonden kan worden door middel van sport is de drijfveer van de organisatie. Jongeren zijn bereid zich te gedragen om te mogen deelnemen. De trainer sluit aan bij de leefwereld van de jongeren en biedt een veilige omgeving om hen van daaruit op hun gedrag te kunnen coachen en te motiveren om naar huiswerkbegeleiding te gaan. Meiden volgen vast het workshop programma. De voetbaltraining is het middel om de jongeren te bereiken en extrinsiek en intrinsiek te motiveren om aan zichzelf te werken. Soms is daarbij correctie nodig. Door de voorbeeldfunctie die de trainer heeft en vanuit de discipline die tijdens het sporten wordt geleerd, worden jongeren gestimuleerd ook in hun opleiding te 'scoren' en daar zelfregie in te tonen. Enkele deelnemers ontplooiën zich tot trainer of jongerenwerker binnen de wijk, waardoor zij weer als rolmodel fungeren voor de volgende lichter jongeren. Ook komen er jaarlijks veel oud deelnemers als stagiair bij Futsal Chabbab. Door instructie, stage, training on-the-job en jaarlijkse trainingsbijeenkomsten laat FC Social Work als leerbedrijf deze aankomende trainers nog verder 'scoren' in hun opleiding met als eindresultaat een diploma of een plek binnen het werkveld.

Fasen uitgewerkt

Fase 1: Werving en inschrijving

Het doel van werving is jongeren te informeren en kennis te laten maken met Futsal Chabbab. Dit gebeurt op de basisscholen in de wijk door middel van presentaties en proeflessen. Daarnaast worden jongeren via social media op de hoogte gesteld. Verder worden er flyers en posters opgehangen in buurthuizen. Bij de oudere jongeren is mond-tot-mondreclame en het werken via sleutelfiguren uit de groep belangrijk. Ook

wordt soms gekeken naar de 'reputatie' van jongeren en hun oudere broers bijvoorbeeld. Deze groep, die de extra ondersteuning van Futsal Chabbab het hardst 'nodig' heeft, wordt bereikt en binnengehaald door de samenwerking met jongerenwerkers, trainers en andere professionals, soms ook lopende het seizoen.

Fase 2: Kennismaking en relatieopbouw

In de eerste zes weken van het schooljaar wordt gewerkt aan de kennismaking met de trainers, worden de werkwijze en de regels uitgelegd en start de voetbaltraining. De training is één keer in de week en duurt een uur. In deze fase wordt nog geen huiswerkbegeleiding gegeven, alleen aan de jongeren die op hun eindrapport van vorig schooljaar onvoldoendes hadden. Aan het eind van deze fase wordt de jongeren het tenue uitgereikt in bijzijn van de ouders. Zo wordt ook de rol van mede-opvoeder aan de ouders kenbaar en kan samenwerking ontstaan. Ook worden de rapporten van de eerste periode bekeken en individuele afspraken over huiswerkbegeleiding gemaakt.

Fase 3: Training, huiswerkbegeleiding, workshops en coaching.

De trainingen worden voortgezet. Kernwaarden die binnen en buiten de trainingen en in de coaching worden meegegeven zijn: sportplezier, (zelf)discipline en zelfvertrouwen. Hierdoor ervaren jongeren dat zij niet alleen iets kunnen bereiken in de sportzaal, maar ook daarbuiten.

Jongeren in het VO die onvoldoendes hebben gaan naar huiswerkbegeleiding, voor de anderen is het facultatief. Jongeren laten hun rapporten iedere volgende periode zien. Zij die naar huiswerkbegeleiding gaan, worden aangemoedigd hun cijfers op te halen. Bij de huiswerkbegeleiding moeten ze zich ook gedragen en aan de afspraken houden. De trainer laat vaak bij de huiswerkbegeleiding zijn gezicht zien. Dit zorgt ervoor dat de jongeren zien dat zij bij het maken van hun huiswerk dezelfde discipline dienen te betrachten als bij het voetballen en dat zij met de huiswerkbegeleiders op één lijn zitten.

Meiden bij Futsal4Girls volgen een op maat aangeboden workshopprogramma aangezien huiswerkbegeleiding voor hen doorgaans weinig toegevoegde waarde heeft. Zij hebben meer behoeften op het gebied van weerbaarheid en levensvragen / -keuzes.

Gelijklopend is er de Futsal BuurtBattle, een voetbalcompetitie tussen verschillende wijken in een stad, waarbij niet alleen punten met voetbal worden gescoord, maar ook met Fair Play, BuurtBijdragen en BuurtBabbels. De optelsom van die vier elementen bepaalt de ranglijst. Deze 'voorrondes' van de BuurtBattle zijn er acht tot negen gedurende het schooljaar en zijn een belangrijke drijfveer voor de jongeren om deel te nemen aan Futsal Chabbab.

Fase 4: Toernooi en afronding.

Het jaar wordt afgesloten met een groots toernooi, de Futsal BuurtBattle Finale. Dit is het stadsbrede sportevenement waar de jongeren het hele jaar naar toe werken en hun discipline voor willen inzetten. Tijdens de finaledag worden de prijzen uitgereikt en de jongeren uitgenodigd volgend jaar weer mee te doen.

Onderdelen uitgewerkt

Coaching vindt plaats binnen en buiten de sportzaal: voor of na de training kunnen jongeren individueel apart genomen worden voor een gesprek, regelmatig is de trainer aanwezig bij huiswerkbegeleiding. De trainer geeft de jongeren individuele aandacht, biedt hen zicht op kansen en werkt aan de morele vorming. De coaching vindt voornamelijk plaats door er 'voortdurend te zijn' en de relatie te bekrachtigen. Kernelementen van de benadering, die binnen Futsal Chabbab bekend staat als de 'methode Saïd', zijn 'positief coachen', 'de arm om je heen' en 'consequente aanpak'. Positief coachen staat voor 'elkaar aanmoedigen' en wordt door de trainer consequent doorgevoerd in zijn benadering van de jongeren. De arm om je heen (letterlijk en figuurlijk) staat voor broederschap onder mannen en op gepaste manier is er ook warmte naar de meiden bij Futsal Chabbab. De trainer wordt vaak als 'oudere broer' gezien, zijn arm zegt op een natuurlijke en directe manier: "Ik sta naast je, onder mijn vleugel leer je verstandige keuzes te maken". De onderdelen positief coachen en de arm om je heen zijn belangrijke aspecten in het bouwen van een betekenisvolle relatie met deze jongeren. Ze maken dat de jongeren berispingen accepteren en zich laten coachen op hun gedrag. De consequente aanpak is te zien wanneer de jongeren zich niet aan de afspraak houden en/of slecht gedrag vertonen. Er worden direct consequenties aan verbonden, van opdrukken tot het tijdelijk niet mogen deelnemen aan de training of wedstrijden.

In 2012 zijn de competenties van coaches bij Futsal Chabbab van theoretische kaders voorzien (Sen et al., 2012^a) en opgenomen in de trainingsmodule Tools voor de coach (Sen et al., 2012^b).

De *trainingen* hebben de volgende opzet:

- Informeel contact
- Kringgesprek m.b.t. schoolresultaten en gedrag
- Individuele coaching(tijdens training)
- Sportieve training
- Time-out momenten, een reflectie op getoond gedrag binnen of buiten het veld
- Evaluatie en afsluiting, vooruitblik op schoolrooster en huiswerkbegeleiding
- Informele afsluiting tijdens omkleden, signalering

De opzet van de trainingen en de methode Saïd zijn uitgewerkt in het handboek *Futsal Chabbab – verbindende jongeren-wijkaanpak. Methode Saïd.* (Sleegers, 2012).

Voetbaltechnisch worden zes trainingsthema's (conditie, verdedigen, aanvallen, omschakelen, man-meer-man-minder en spelhervattingen) in blokken van zes weken aangeboden. Uiteraard is er ruime aandacht voor fair-play en respect voor de regels.

3 wk	1 wk	6 wk	1 wk	6 wk	1 wk	3 wk	1 wk	6 wk	1 wk	6 wk	1 wk
Conditie	Spelh.	Verd	Spelh.	Aanv.	Spelh.	Conditie	Spelh.	Omsch.	Spelh.	4 m's	Spelh.

Jongeren worden voorbereid op de competitiewedstrijden van de Futsal BuurtBattle en begeleid in het verzinnen en uitvoeren van BuurtBijdragen en BuurtBabbels. In 2012 zijn de voetbaltechnische competenties en trainingsthema's van theoretische kaders voorzien (Adema, 2012) en opgenomen in een trainingklapper *Je gaat het pas zien als je het door hebt* (Adema, Bouchalga & Arntz, 2012).

De *huiswerkbegeleiding* heeft de volgende opzet:

- Inlooperperiode: melden bij de huiswerkbegeleider, naam en tijd van binnenkomst worden genoteerd. Genoteerd wordt wat de jongere gaat doen (welk vak / project / etc.).
- Werkperiode:
  - Begeleiders lopen rond om te ondersteunen en vragen te beantwoorden.
  - Bij vragen komen begeleiders in actie of wanneer ze zien dat iemand worstelt of afgeleid is.
  - Jongeren worden gemotiveerd en/of leerstrategieën aangeleerd.
- Na minimaal een uur werken mag een leerling gaan.
- Bij het afmelden checkt de huiswerkbegeleider of het gestelde doel behaald is.
- Leerlingen mogen ook verder doorwerken. Na 1,5 tot 2 uur eindigt het voor iedereen.

Eén keer in de week is er in de wijk een uur huiswerkbegeleiding. Deze vindt groepsgewijs plaats en is minder gericht op vakinhoudelijke begeleiding, maar met name op motivationele begeleiding. Er is aandacht voor zaken of vakken waar jongeren individueel tegenaan lopen. Daarnaast richt de begeleiding zich op het 'leren leren'. Jongeren leren onder andere het plannen van huiswerk, het verdelen van het werk over de beschikbare tijd en het op regelmatige en gestructureerde manier huiswerk maken. Door de verbinding met het voetbal – de trainer komt vaak langs, huiswerkbegeleiders en trainers rapporteren aan elkaar – worden de jongeren gestimuleerd om hun (zelf)discipline in te zetten om hun huiswerk goed te doen en onvoldoendes zo snel mogelijk op te halen. Verder werkt de huiswerkbegeleiding preventief: jongeren zorgen ervoor dat hun cijfers hoog blijven, zodat ze niet verplicht naar huiswerkbegeleiding hoeven. Enkele jongeren maken vrijwillig gebruik van het huiswerkbegeleidingsuur. De begeleiding wordt doorgaans door stagiaires met een sociaalpedagogische studie gegeven en wordt overzien door een pedagogisch medewerker die de huiswerkbegeleiders selecteert, coacht en (vast) contactpersoon voor de scholen is. In 2012 zijn de competenties van huiswerkbegeleiders van theoretische kaders voorzien (Demir, 2012^b) en opgenomen in de handleiding *Pedagogisch verantwoorde huiswerkbegeleiding doe je zo* (Demir, 2012^a). [Thans wordt een geheel ge-update handleiding geschreven: Scherpenberg (2020).]

De *workshops* hebben tot doel deelnemende meiden in hun ontwikkeling te stimuleren, met name op het gebied van weerbaarheid. Zij komen in plaats van de huiswerkbegeleiding, waar bij meiden doorgaans minder behoefte aan is en hebben ook een verplichtend karakter. Ook hier is er verbinding met het voetbal door aspecten van het (samen)spel te verbinden aan weerbaarheid. Workshops worden op maat

samen met de meiden ingevuld en uitgevoerd. Deelname aan de workshops telt ook mee voor punten in de BuurtBattle. De begeleiding wordt doorgaans door stagiaires met een sociaalpedagogische studie gegeven en wordt overzien door een pedagogisch medewerker die de workshopleiders selecteert en coacht.

In 2020 zijn de competenties van workshopleiders van theoretische kaders voorzien (Luijk & Westerveld, 2020^a) en opgenomen in de *Handleiding Futsal4Girls* (Luijk & Westerveld, 2020^b). [Thans wordt deze handleiding geschreven.]

2. Uitvoering

Materialen

De interventie heeft verschillende handleidingen:

- Handboek van Futsal Chabbab - verbindende jongeren-wijkaanpak;
- Voetbaltechnische handleiding;
- Handleiding huiswerkbegeleiding;
- Trainer/coach handleiding;
- Draaiboek Futsal BuurtBattle.
- Handleiding Futsal4Girls (beschikbaar vanaf juli 2020)

Tijdens de werving wordt er gebruik gemaakt van flyers en social media. Voor elke wijk en de daarbij horende leeftijdsgroep wordt een eigen flyer gemaakt. Deze wordt opgehangen in de desbetreffende wijk. Op social media wordt er aan het begin van het schooljaar veel gepost, zodat jongeren zien dat Futsal Chabbab weer gaat beginnen. Voor het evalueren van de interventie worden er verschillende dingen gedaan. Er is een observatieformulier over de trainers. Deze wordt besproken tijdens het evaluatiemoment van de trainers. Daarbij worden de jongeren betrokken bij een maandelijkse evaluatie door terugblikmomenten na de training of via enquêtes en onderzoeken van stagiaires (zie boven). Ook wordt er elk halfjaar van elke wijk een evaluatieverslag gemaakt, afgezet tegen de prestatie-indicatoren vanuit de gemeente.

Locatie en type organisatie

De zaalvoetbaltrainingen vinden plaats in een gymzaal/sportzaal. De huiswerkbegeleiding vindt plaats op school of in het wijkcentrum/jongerencentrum. Alle jongeren krijgen voetbaltraining en huiswerkbegeleiding in hun eigen wijk. De sportzaal moet groot genoeg zijn om met minimaal tien jongeren te kunnen trainen. De ruimte voor de huiswerkbegeleiding moet goede werkplekken hebben met computers waar de jongeren digitaal hun huiswerk kunnen maken.

Tot nu toe is de interventie uitgevoerd door twee type organisaties. De ene constructie is vanuit een sociale onderneming met trainers als vrijwilligers, onder de vleugel van een stichting die subsidies en fondsen werft en beheert en de sociale onderneming inhuurt. Ditzelfde kan uiteraard ook in een rechtstreekse subsidie- of aanbestedingsrelatie met een gemeente, wijk-/buurtteams of welzijnsmakelaar in de stad. De andere constructie is met jeugdprofessionals als trainers, jongeren(opbouw)werkers, in combinatie met evt. een activiteitencoördinator voor de buurtcompetitie, vanuit een welzijnsorganisatie. De interventie kan in principe in iedere (aandachts)wijk waar voldoende jongeren vanuit de straatcultuur betrokken kunnen worden, waar een geschikte sportzaal aanwezig is en met lokale trainers die respect bij de doelgroep genieten uitgevoerd worden. Belangrijk is dat er openheid is vanuit netwerkpartners om integraal en pedagogisch samen te willen werken met de trainers en de interventie. E.e.a. kan door procesregie of andere aansturing vanuit de gemeente in goede banen worden geleid.

Opleiding en competenties van de uitvoerders

Per wijk zijn de volgende uitvoerders nodig:

- *Een wijkcoördinator* (hbo geschoolde professional evt. aangevuld met stagiaire). De (sociale) professional is bekend met jongerenwerk in de keten en liefst ook met (straat)cultuursensitief werken. Deze coacht de trainers 'on the job' in sportieve, pedagogische en organisatorische vaardigheden. Dit kan voor meerdere wijken. Zo wordt ook de organisatie van de BuurtBattle gecoördineerd samen met de trainers, assistent-trainers, stagiaires en uiteraard de jongeren. Wanneer een stagiaire hierbij wordt ingezet is dat een derdejaars hbo-student in de sector gedrag & maatschappij of sport & bewegen (30 uur per week).
- *Twee middenkadertrainers* (vrijwilligers of betaalde kracht). Deze trainers hebben een voorbeeldfunctie tegenover de jongeren. Gewenst is dat zij bekend zijn met de straatcultuur, doch duidelijk het 'goede pad' hebben gekozen door opleidingen af te maken en serieus in het leven te staan. Zij ronden binnen een jaar ook een [Trainer Coach Zaalvoetbal III](#)-opleiding bij de KNVB af. Verdere pedagogische vaardigheden rondom de methodiek worden zoals gezegd 'on the job' aangeleerd door de wijkcoördinator (samen met de overall coördinator) en door jaarlijkse 'train-de-trainer'-bijeenkomsten. Zij moeten bekend zijn of worden met het netwerk van sociale professionals om de jongeren heen.
- *Twee huiswerkbegeleiders* (hbo geschoolde professional evt. aangevuld met vrijwilliger of stagiair). De (pedagogische) professional is bekend met jongerenwerk, persoonlijke pedagogische begeleiding en liefst ook met (straat)cultuursensitief werken. In de afstemming met scholen is een SKJ-registratie vereist als ook ondersteuningsplannen uitgewisseld worden. Deze coacht de huiswerkbegeleiders 'on the job' in motivationele en begeleidingsvaardigheden. Ondersteunende vrijwilligers of stagiaires volgen een sociaalpedagogische opleiding, minimaal op mbo-4 niveau. Competenties die belangrijk zijn bij deze taken is dat de begeleider goed kan ondersteunen en uitleggen bij huiswerkopdrachten en daarbij dezelfde pedagogische aanpak benut die tijdens de voetbaltrainingen gebruikelijk is. Samenwerking met en rapportage aan de trainer is daarbij onontbeerlijk.

Afwijkende combinaties van coördinatoren, trainers en huiswerkbegeleiders zijn uiteraard mogelijk.

Kwaliteitsbewaking

FC Social Work draagt zorg voor de kwaliteit op de volgende manieren:

- Voortdurende *coaching on the job* van de trainers door (wijk)coördinatoren (De interventie-eigenaar en voltijd stagiaires van hbo-opleidingen Sport Beweging en Educatie, Social Work en Pedagogiek) en duo-trainerschap met een andere (ervaren) trainer van Futsal Chabbab.
- De handleidingen (sporttechnisch gedeelte en pedagogisch gedeelte).
- Trainers volgen binnen een jaar de opleiding tot Trainer Coach Zaalvoetbal III bij de KNVB.

- Inzet van de trainingsmodule Tools voor de coach (ervaren coaches begeleiden minder ervaren coaches) en jaarlijkse ‘train-de-trainer’-bijeenkomsten over de interventie.
- Inzet van de handleiding huiswerkbegeleiding voor huiswerkbegeleiders.
- Elk kwartaal vergaderingen (instructie) en jaarlijkse evaluatiegesprekken met de trainers en huiswerkbegeleiders.
- Het ontwikkelen van een monitor van resultaten (ervaren *outcome*, loopbaanontwikkeling).
- Wekelijkse teamvergadering met coördinator, wijkcoördinatoren, huiswerkbegeleiders, stagiaires en waar kan of nodig trainers (vrijwilligers).
- N.B.: nieuwe uitvoerders kunnen meelopen in bestaande projecten om ervaring op te doen.

Deze kwaliteit wordt gewaarborgd doordat wijkcoördinatoren data verzamelen over/uit onder andere:

- Algehele opkomst;
- Schoolrapporten per periode / behaalde diploma’s;
- Huiswerkbegeleiding opkomst;
- Vastgelegde afspraken met leerlingen bij de huiswerkbegeleiding en communicatie erover;
- Integrale aanpak-briefings;
- Uitgevoerde Buurtbijdragen, BuurtBattle-uitslagen.

Randvoorwaarden

Een belangrijke randvoorwaarde voor het uitvoeren van Futsal Chabbab is het (ontwikkelen van) draagvlak voor de integrale aanpak bij de diverse partners, met name jongerenwerk, po- en vo-scholen in de wijk in de stad, sportservice, straatcoaches, wijkagenten, wijknetwerk (waaronder wijkteam) en ouders. Het leggen van deze vele ‘korte lijntjes’ kost een grote tijdsinvestering, maar een goed functioneren van dit netwerk is een belangrijke factor voor het slagen van het project. Zoals eerder benoemd kan procesregie of andere aansturing op een integrale jongerenaanpak vanuit de gemeente hierbij een katalysator zijn. Wekelijkse ‘briefings’ werken goed. Nog een randvoorwaarde is de plek van de interventie. Belangrijk is dat deze laagdrempelig en bereikbaar is voor de jongeren en dat bij voorkeur de zaalvoetbaltrainingen en huiswerkbegeleiding in de eigen wijk wordt gegeven, in de dichtstbijzijnde sportzaal en/of in het wijkcentrum. Gemeente en sportservices kunnen helpen met de sportfaciliteiten.

Dan de mensen. Zij moeten passie voor jongeren hebben, (straat)cultuursensitief zijn, pedagogisch sterk en duidelijk en flexibel in de samenwerking. Met twee sociaal-pedagogische professionals, (vrijwillige) middenkadertrainers, huiswerkbegeleiders, workshopleiders en stagiaires is het korte lijntjes houden essentieel. Gerichte WhatsApp-groepen, een wekelijkse teamvergadering en geregelde afstemming met scholen, jongerenwerkers en andere partners helpen daarbij.

Implementatie

Implementatie vindt plaats volgens het plan van aanpak dat wordt opgesteld bij aanvang van het project. Dit moet altijd een 'tailor-made' plan van aanpak zijn, gericht op de betrokken stad en wijken, netwerkpartners en andere stakeholders. De interventie-eigenaar en betrokken stichting kunnen ondersteunen in het ontwerp ervan. In dit plan van aanpak staat welke contacten gelegd moeten worden en welke werkafspraken gemaakt worden met gemeente, scholen, jongerenwerk, politie, et cetera. Het plan omvat ook het zoeken naar de locaties voor trainingen en huiswerkbegeleiding, het werven van de trainers/coaches, huiswerkbegeleiders en workshopleiders, welke trainingen worden aangeboden en natuurlijk ook hoe de jongeren geworven zullen worden. Van promotiemateriaal zijn voorbeelden in te zien.

Nieuwe uitvoerders kunnen kiezen uit de volgende drie ondersteuningspakketten:

Pakket 1: Handboek en handleidingen

De uitvoerder maakt gebruik van het handboek *Futsal Chabbab – Verbindende jongeren-wijkaanpak. Methode Saïd* (Sleegers, 2012), en de diverse handleidingen van 1) het voetbaltechnische deel *Futsal Chabbab Trainingsklapper* (Adema, Bouchalga & Arntz, 2012), 2) het pedagogische coaching deel: *Tools voor de coach* (Sen et. al., 2012b), 3) van de methode. Deze zijn bij FC Social Work te bestellen.

Pakket 2: Opstart en 'coaching on the job'

FC Social Work helpt met het organiseren van de opstart, leidt zelf voorgestelde trainers (bijvoorbeeld jongerenwerkers) op en blijft hen over een afgesproken periode 'on the job' coachen.

Pakket 3: Implementatie van A tot Z

FC Social Work Nijmegen regelt de selectie van trainers, opstart en uitrol en alle randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn.

Kosten

Indicatie van de kosten voor Futsal Chabbab per schooljaar (per wijkproject)

Aantal deelnemers	45
Aantal weken schooljaar	40
Duur training in uren 8-11 per week	1
Duur training in uren 12-14 per week	1
Duur training in uren 15-18 per week	1
Duur training in uren Futsal4Girls per week	1
Duur huiswerkbegeleiding in uren per week	1
Duur workshops (Futsal4Girls) in uren per week	2
Aantal uren voorbereiding en evaluatie per activiteit	1,5

Omschrijving posten	Aantal	Eenheidsprijs	Totaal
Twee professionele begeleiders Futsal Chabbab in fte (per wijk, totaal 2 fte voor stad)	0,33	€37,45	<i>Uren vervat hieronder</i>
Huur sporthal 3 uur per week	120	€ 34,50	€ 4.140,00
Aantal vrijwilligers (middenkadertrainers)	3	€750,00	€ 2.250,00
Aantal stagiaires sportactiviteit	1 of 2	€ 0,00	€ 0,00
Trainingssets	45	€ 35,00	€ 1.575,00
Materiaalsets	1	€ 450,00	€ 450,00
Aantal trainingsuren	120	€ 37,45	€ 4.494,00
Aantal voorbereidingsuren	60	€ 37,45	€ 2.247,00
Uren huiswerkbegeleiding	130	€ 37,45	€ 4.868,50
Uren weerbaarheidsworkshops Futsal4Girls	80	€ 37,45	€ 2.996,00
Uren training-on-the-job	40	€ 37,45	€1.498,00
Uren contact scholen	40	€ 37,45	€1.498,00
Uren werkersoverleggen integrale aanpak	60	€ 37,45	€ 2.247,00
Futsal BuurtBattle voorrondes	9	€ 200,00	€ 1.800,00
Futsal BuurtBattle finale	1	€ 250,00	€ 250,00
Jaarlijkse deskundigheidbevordering vrijwilligers/middenkader	1	€ 500,00	€ 500,00

Kosten per activiteit € 30.813,50
Kosten per deelnemer € 684,75

(genoemde bedragen zijn incl. 21% btw)

Deze kosten zijn voor de uitvoering van de *complete* interventie, inclusief negen BuurtBattlerondes en finale en de workshops voor meiden, rekenend op ongeveer 11 à 12 jongeren per leeftijdsgroep en de meidengroep. Een BuurtBattle is uiteraard slechts mogelijk wanneer meerdere wijken / stadsdelen een Futsal-team aanleveren. De opstartkosten voor het uitzetten van Futsal Chabbab in een nieuwe stad zijn afhankelijk van de wensen op het gebied van selectie, training en coaching-on-the-job en de lengte van het traject (zie pakketten onder bij implementatie).

3. Onderbouwing

Probleem

In verschillende aandachtswijken in Nederland is sprake van leefbaarheidsproblematiek. Eén van de zaken die de leefbaarheid onder druk zetten is overlast, vaak veroorzaakt door jongeren. Denk hierbij aan: geluidsoverlast, het lastigvallen van mensen straat, vervuiling, het vernielen en beschadigen van auto's en tuinen, drugsoverlast en agressie en gebrek aan aanspreekbaarheid (Leidelmeijer, Bogaerts & Roet, 2010; Noorda & Veenbaas, 2006).

Voortijdige schooluitval leidt ertoe dat jongeren zonder startkwalificatie de school verlaten en zich op de arbeidsmarkt moeilijk kunnen handhaven. De uitval is het grootst onder jongens, onder leerlingen uit eenoudergezinnen en uit lage inkomensgroepen. Op het niveau van wijken blijkt dat de uitval van leerlingen uit aandachtswijken (met veel arme gezinnen, gezinnen zonder inkomsten uit betaalde arbeid en met een hoog percentage etnische minderheden) twee keer zo hoog is als die van leerlingen en deelnemers uit andere wijken. Uit Nederlands onderzoek blijkt dat kinderen uit gezinnen met een lagere sociaaleconomische status op grond van de baan van de ouders, ongeveer 50% meer kans hebben om voortijdig het onderwijs te verlaten dan kinderen uit gezinnen met een hogere sociaaleconomische status (Herweijer, 2008). Schoolverzuim is een duidelijke indicator voor schooluitval. Maar ook verslechterde cijfers, concentratieproblemen, agressief gedrag of anderszins opvallend gedrag kunnen indicaties zijn (Berkeley & Van Uden, 2009).

Overlastproblematiek concentreert zich in aandachtswijken van grotere steden. Er wordt substantieel meer jongerenoverlast ervaren als het aandeel bewoners van niet-Nederlandse herkomst in een buurt de 5 á 10% overschrijdt en er ontstaat nog weer meer jongerenoverlast als hun aandeel rond de 30% uitkomt. Dit geldt zowel voor de oordelen van autochtone bewoners als voor bewoners met een niet-Nederlandse achtergrond. Uit de cijfers blijkt dat ervaren overlast al jaren stabiel is. 7 à 8 % van de bewoners ervaart vaak overlast van jongeren, 22% ervaart dit soms (Leidelmeijer et al., 2010). Inmiddels is in heel Nederland de (ervaren) overlast door rondhangende jongeren aan het dalen. T.o.v. 2005 daalt de aanwezigheid van deze overlast met 18% en vanaf 2012 neemt het aantal buurtbewoners dat zelf jongerenoverlast ervaart af met 23% (CBS, 2017, pp. 10 en 12).

In de beeldvorming, maar ook in de criminaliteitscijfers wordt jongerenoverlast sterk geassocieerd met jongeren van niet-Nederlandse herkomst. Van overlastgerelateerde delicten waar jongeren van worden verdacht, gaat het in ruim de helft van de gevallen om een jongere van Nederlandse herkomst (54%). In ruim een derde van de gevallen (34%) betreft het een jongere met een niet-westers allochtone achtergrond. Dat is ruim twee keer zoveel als het aandeel niet-westers allochtone jongeren in Nederland (16%) (Leidelmeijer et al., 2010).

In het jongerenwerk blijven meiden vaak onzichtbaar. Jongens domineren vaker de ruimte, waardoor de aandacht van gemeentes en jongerenorganisaties naar hen toegaat. De activiteiten richten zich meer op jongens, waardoor de meiden zich niet altijd prettig voelen en wegblijven (de Boer & Metz, 2014). Ze veroorzaken dan wel minder overlast, maar hebben zeker ontwikkelingsbehoeften en kunnen worstelen met meer internaliserende problematiek zoals een laag zelfbeeld, een eetstoornis, zelfbeschadiging, slachtoffer worden van loverboys etc. (Kooijmans, 2011). Uit cijfers van het CBS komt naar voren dat een grote groep meiden in de leeftijd van 16 tot 20 te maken heeft met psychische problemen, ruim twee keer zoveel dan bij jongens in die leeftijdscategorie (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2015). Ook hier is preventief insteken dus gewenst.

Schooluitval vindt meer plaats in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) dan in het voortgezet onderwijs (vo). Samen met verontrustende signalen die FC Social Work opving vanuit ROC Nijmegen was dit reden om de leeftijd van de interventie te verhogen naar 18. Landelijke cijfers voor schooluitval (vo en mbo) zijn sinds 2015 weer aan het stijgen. Voor het schooljaar 2017-2018 gaat het om 25.574 voortijdig schoolverlaters (1,89%). In Nijmegen zijn er dat 279 (2,75%), dus hoger dan het landelijke percentage en vergelijkbaar met andere G40-gemeenten als Groningen, Dordrecht of Almere.

De gevolgen van overlast door jongeren en schooluitval zijn groot. Het veroorzaken van overlast leidt tot een negatieve beeldvorming over jongeren, afnemende tolerantie en het feit dat jongeren zich niet serieus genomen voelen (Noorda & Veenbaas, 2006). Op maatschappelijk niveau brengt overlast door jongeren een verminderd veiligheidsgevoel en kosten in verband met bijvoorbeeld vandalisme met zich mee. De schoolverlater heeft een zwakke positie op de arbeidsmarkt, loopt een groter risico van sociale uitsluiting. Schooluitval leidt tot het onbenut blijven van talent op de arbeidsmarkt, een groter beroep op sociale voorzieningen en mogelijk meer criminaliteit (Herweijer, 2008).

Oorzaken

Vroegtijdig schoolverlaten, jeugdwerkeloosheid en jeugddelinquentie worden samen ook wel 'maatschappelijke uitval' genoemd. Door de complexe samenhang van psychologische, sociale en culturele factoren die spelen in het individuele, sociale, familie- en omgevingsdomein, spreekt men ook wel van een 'wicked problem' (Conklin, 2006). Hense (2015) geeft aan dat dergelijke complexe maatschappelijke vraagstukken om maatschappelijke vernieuwers (pioniers) vragen die vanuit hun ervaringsdeskundigheid, met engagement vanuit waarden uit hun cultureel erfgoed en gezonde zelfzorg streven naar het verbeteren van levenskwaliteit van hen die zij dienen. Ervaringsdeskundigheid is vooral relevant op het gebied van (straat)cultuursensitiviteit. Voorkomen moet worden dat de straatcultuur het primaire domein van socialisatie wordt voor jongeren, waardoor het de thuis- en schooldomein overneemt (El Hadioui, 2011). Dit vergt een benadering die gaat over identiteit en

culturalisatie, over levensdoelen en levenskeuzes. Naast dit centrale zingevinggerichte element van de interventie is er ook vanuit internationale literatuur steeds meer te zegen over mechanismen die het risico op maatschappelijke uitval verklaren (De Witte, Cabus, Thyssen, Groot, & Maassen van den Brink, 2013; Wang & Fredricks, 2014). Zij noemen als factoren:

Factoren uit het individuele domein:

- Afwezigheid van gestructureerde naschoolse activiteiten; (Leidelmeijer et al., 2011).
- Weinig vertrouwen in een betere toekomst; (Wang & Fredricks, 2014)
- Gedragsproblemen; (Wang & Fredricks, 2014)
- Moeite met omgaan met autoriteit en regels; (Sleegers, 2012)
- Gebrekkige sociaal-emotionele vaardigheden; (Luijk & Westerveld, 2020)
- Zwakke probleemoplossingsvaardigheden (Benzies & Mychasiuk, 2009; Farrington & Welsh, 2008).

Factoren uit het sociale domein:

- Gebrek aan prosociale relaties met volwassenen;
- Omgaan met antisociale jongeren; (Leidelmeijer et al., 2011)
- Zwakke weerbaarheid tegen negatieve invloeden van leeftijdsgenoten (Farrington & Welsh, 2008; Wang & Fredricks, 2014; Lockwood, Jordan & Kunda, 2002; Luijk & Westerveld, 2020)

Factoren uit het familiedomein:

- Gebrek aan ouderlijk toezicht en betrokkenheid; (Leidelmeijer et al., 2011)
- Zwakke opvoedingsvaardigheden van ouders (Benzies & Mychasiuk, 2009; Farrington & Welsh, 2008).

Factoren uit het schooldomein:

- Inzet en werkhouding op school;
- Lage schoolprestaties; (De Baat & Foolen, 2012)
- Spijbelen; (De Baat & Foolen, 2012)
- Lage betrokkenheid van ouders bij school. (Bröker, Kool & Thomassen, 2011)

Factoren uit het omgevingsdomein:

- Weinig binding met de sociale omgeving en maatschappelijke normen; (Leidelmeijer et al., 2011)
- Gebrek aan sociale cohesie en positieve rolmodellen in de wijk;
- Sociale ongelijkheid/discriminatie en stigmatisatie in de maatschappij (De Witte et al., 2013; Leidelmeijer et al., 2011)

Aan te pakken factoren

Futsal Chabbab steekt in op positieve jeugdontwikkeling (Damon, 2004; Benson, Scales, Hamilton & Sesma, 2007) en richt zich daarbij op factoren uit het 1. individuele, 2. sociale, 3. familie-, 4. school- en 5. omgevingsdomein, om zo uiteindelijk 'maatschappelijke uitval' te voorkomen. Er wordt bij Futsal Chabbab niet direct maar indirect gericht op het versterken van gezinsfactoren doordat zij rolmodellen inzet als mede-opvoeders (Lockwood, Jordan & Kunda, 2002). In de adolescentie verschuift de invloed van het familiedomein grotendeels naar domein van school, vrienden en vrijetijdsbesteding (Fredricks & Eccles, 2008), behalve waar in de interventie echt samen met ouders wordt opgetrokken in de opvoeding (maatwerk). Een groot deel van de aanpak ligt juist in het overbruggen van de culturele verschillen – met soms botsende opvattingen, ambities, gedragsrepertoires, taaluitingen en codes – in thuiscultuur, schoolcultuur en straatcultuur (El Hadioui, 2011).

De interventie heeft drie hoofddoelen: 1) 'schooluitval is teruggedrongen', 2) 'overlast is verminderd' en 3) 'zelfontplooiing door sportbeoefening' ten einde de kansen van jongeren te vergroten. De interventie pakt per (sub)doel (zie Hst. 1.2) en met de werkzame elementen (zie Hst. 5) de volgende beïnvloedbare factoren uit de domeinen aan (De Witte et al, 2013; Wang & Fredricks, 2014):

Factoren uit het individuele domein:

- Afwezigheid van gestructureerde naschoolse activiteiten;
  - Doel 2 en 3b. Werkzame elementen 2 en 9.
    - Aanbod van aantrekkelijke buitenschoolse sportactiviteiten als pedagogisch middel.
- Weinig vertrouwen in een betere toekomst;
  - Doel 1d, 1e en 3a. Werkzame elementen 1, 3 en 8.
    - Versterken van self-efficacy (Willemsen, 2018). Rolmodel die toekomstperspectief kan bieden. Succeservaringen opdoen en transfer naar andere contexten. Kansen zien en (leren) grijpen. Valkuilen zien en (leren) vermijden.
- Gedragsproblemen;
  - Doel 2a. Werkzame elementen 1, 4, 5 en 7.
- Moeite met omgaan met autoriteit en regels;
  - Doel 2a. Werkzame elementen 5 en 7.
    - Gewenst gedrag en respect voor autoriteitsfiguren komt door voorbeeld, door een groepsmatige aanpak met duidelijke regels en consequenties. Morele vorming kost tijd, maar vanuit een vertrouwensband waardoor correctie aankomt, werpt dat op den duur vruchten af.
- Gebrekkige sociaal-emotionele vaardigheden;
  - Doel 1c, 1d en 3a. Werkzame elementen 3 en 8.
- Zwakke probleemoplossingsvaardigheden.
  - Doel 1c, 1e en 3a. Werkzame elementen 3, 6 en 8.

- Vaardigheden die bij de sport of bij workshops worden aangeleerd zijn toepasbaar in de andere leefgebieden van de jongeren.

Factoren uit het sociale domein:

- Gebrek aan prosociale relaties met volwassenen;
  - Doel 2a en 2c. Werkzame elementen 4 en 5.
    - Jongeren op positieve manier in contact laten komen met allerlei buurtbewoners, professionals, vrijwilligers; community based aanpak.
- Omgaan met antisociale jongeren;
  - Doel 2b, 3b en 3c. Werkzame elementen 2, 5 en 7.
- Zwakke weerbaarheid tegen negatieve invloeden van leeftijdsgenoten.
  - Doel 1c, 1d, 1e en 3a, Werkzame elementen 5 en 8.
    - Omgaan met positieve rolmodellen en positieve relaties aangaan in teamverband, waar goed gedrag juist beloond wordt en men zich aan elkaar optrekt.

Factoren uit het familiedomein:

- Gebrek aan ouderlijk toezicht en betrokkenheid;
  - Doel 2a. Werkzame elementen 1, 4 en 5.
    - Aanvulling door een mede-opvoeder die tevens een brug slaat naar alle andere opvoeders en ketenpartners in een integrale aanpak en sociale controle.
- Zwakke opvoedingsvaardigheden van ouders.
  - Doel 1d, 1e en 2a. Werkzame elementen 1, 4 en 5.
    - Extra pedagogische ondersteuning door (een) mede-opvoeder(s). In afstemming met ouders (en soms oudere broers en zussen), is er een ingang in het systeem om gedragsverandering in gang te zetten.

Factoren uit het schooldomein:

- Inzet en werkhouding op school;
  - Doel 1a en 1b. Werkzame elementen 4, 5, 6, 7 en 8.
- Lage schoolprestaties;
  - Doel 1a en 1b. Werkzame elementen 6 en 8.
- Spijbelen;
  - Doel 1d, 1e, 2a en 3a. Werkzame elementen 7 en 8.
    - Sportieve elementen en vaardigheden (discipline) overdragen naar de schoolcontext.
- Lage betrokkenheid van ouders bij school.
  - Doel 1. Werkzame elementen 4 en 5.
    - Extra betrokkenheid op school vanuit vrije tijdsbesteding (sport) en door een positief rolmodel.

Factoren uit het omgevingsdomein:

- Weinig binding met de sociale omgeving en maatschappelijke normen;
  - Doel 2a, 2c, 3b en 3c. Werkzame elementen 1, 4 en 5.
- Gebrek aan sociale cohesie en positieve rolmodellen in de wijk;
  - Doel 2 en 3c. Werkzame elementen 1, 5, 7 en 9.
- Sociale ongelijkheid/discriminatie en stigmatisatie in de maatschappij.
  - Doel 1a, 1c, 2, 3c. Werkzame elementen 3, 5 en 8.
    - Vergroten van self-efficacy (Willemsen, 2018) als tegenwicht. Opdoen van positieve ervaringen in interactie met medeburgers in de eigen omgeving. Activiteiten die bijdragen aan positieve beeldvorming.

Verantwoording

Leeftijdscategorieën

Futsal Chabbab is een door en door pedagogische preventieve interventie gericht op verschillende opvoedtaken van deelnemende jongeren. Hieronder splitsen we de verschillende leeftijdscategorieën uit, alvorens in te gaan op de verantwoording van de doelen en werkzame elementen ten bate van de aan te pakken factoren.

8 t/m 11 jaar:

Deze doelgroep zit nog op de basisschool en hoeft nog niet deel te nemen aan de huiswerkbegeleiding. Trainers proberen de jongeren als mede-opvoeder zo vroeg mogelijk te bereiken om een vertrouwensbasis te leggen en hen discipline, gewenst gedrag en respect aan te leren.

12 t/m 14 jaar:

Deze doelgroep is het meest zichtbaar tijdens de interventie, omdat zij zowel aan de trainingen en huiswerkbegeleiding deelnemen. Ook tijdens de huiswerkbegeleiding en/of een-op-een begeleiding wordt er gewerkt aan discipline, respect en gewenst gedrag in de schoolcontext. Daarnaast worden de jongeren getriggerd om na te denken over de vragen: 'wie ben ik' en 'wat wil ik', dit om de sociaal emotionele ontwikkeling te stimuleren en het d.m.v. de trainer als rolmodel te sturen naar 'het goede pad'.

15 t/m 18 jaar:

In deze fase staat het behalen van de voortgezet onderwijs diploma (vmbo doorgaans) en een startkwalificatie (mbo doorgaans) centraal. Huiswerkbegeleiding blijft belangrijk en sommige krijgen een-op-een begeleiding als dit op sociaal emotioneel vlak nodig blijkt. Tijdens de training en wedstrijddagen worden deze jongeren gestimuleerd te fungeren als rolmodel voor de jongere doelgroep. Uit deze doelgroep komen ook nieuwe assistent-trainers en trainers voort.

Domein	Factor, Subdoel, Werkzaam element	Activiteit
1. Individueel		
<p>Factor: - <i>Afwezigheid van gestructureerde naschoolse activiteiten</i></p> <p>Doelen: 2. Overlast door jongeren op straat in aandachtswijken wordt teruggedrongen en/of voorkomen tijdens en na de interventie. a. Deelnemende jongeren houden zich aan de (omgangs)regels en weten een respectvolle houding aan te nemen naar autoriteitsfiguren in verschillende leefgebieden. b. Criminaliteit en vandalisme door jongeren in aandachtswijken wordt verminderd/voorkomen. c. De sfeer in de aandachtswijken wordt naarmate de interventie loopt verbeterd, er ontstaat meer verbinding tussen jong en oud. 3b. Jongeren gaan vanuit Futsal Chabbab sporten bij een reguliere sportvereniging.</p> <p>Werkzame elementen: 2. Jongeren voetballen graag en de kwaliteit van de trainingen is hoog; 9. Laagdrempelig: iedereen mag en kan meedoen</p>	<p>Jongeren hangen veel op straat. Dat past ook bij hun leeftijdsontwikkeling, waarin contact met leeftijdsgenoten belangrijk is (Mulderij, 2011). Door het aanbieden van de voetbaltrainingen, workshops en de huiswerkbegeleiding brengen de deelnemende jongeren minder tijd door op straat (Sleegers, 2013). Zij leren daarbij de omgangsregels die bij de sport horen, die een microkosmos zijn voor omgangsregels in andere leefgebieden (Willemsen, 2018). Naast dat de jongeren sowieso meer bewegen door de wekelijkse sportdeelname en deelname aan toernooien, wordt er ook aandacht besteed aan een gezonde leefstijl: er wordt samen fruit genuttigd en op toernooien zijn er ‘challenges’ die te maken hebben met conditie. Futsal Chabbab stimuleert lidmaatschap van reguliere (zaal)voetbalverenigingen of andere sporten. Jongeren ervaren door de hoge kwaliteit training dat zij op sportgebied kunnen ontplooiën.</p>	
<p>Factor: - <i>Weinig vertrouwen in een betere toekomst</i></p> <p>Doelen: 1d. Jongeren leren gedisciplineerd te zijn. 1e. Jongeren beseffen dat zij doelen kunnen halen op eigen kracht. 3a. Jongeren ervaren plezier in de sport en bevorderen hun zelfdiscipline en zelfvertrouwen.</p> <p>Werkzame elementen: 1. Een cultuur sensitieve trainer/ coach, trainer is een rolmodel uit de doelgroep en in staat een vertrouwensrelatie op te bouwen. 3. Door het ervaren sportplezier (beloningswaarde) blijven zij verbonden aan de interventie (self-efficacy) en zijn gemotiveerd zich te ontplooiën. 8. Het aanleren van zelfdiscipline, zelfvertrouwen, weerbaarheid (meiden) en vaardigheden die ook buiten de sport behulpzaam zijn.</p>	<p>Het bevorderen van self-efficacy is een belangrijke beschermende factor die bij alle sportinterventies (gericht op jongeren uit wijken met een lage SES) voorkomt (Willemsen, 2018). Aan zelfvertrouwen en zelfdiscipline (een gebrek hieraan komt tot uiting in respectloos gedrag, vandalisme en weinig inzet voor school) wordt gewerkt door jongeren te laten ervaren dat de discipline die zij inzetten in sport ook helpt op het gebied van school en in interacties met anderen in de wijk (Willemsen, 2018). Vele van deze jongeren hebben aardig wat zelfvertrouwen en zelfdiscipline als het gaat om het voetballen, maar ontberen dat in de schoolcontext. Futsal Chabbab verbindt deze uitdrukkelijk in de ontwikkeling van de jongeren. Futsal Chabbab besteedt veel aandacht aan het opbouwen van een vertrouwensband door de trainer met de jongeren (Willemsen, 2018). De coach heeft zowel individuele aandacht voor de jongere als aandacht voor het groepsproces. Coaching vindt plaats in kringgesprekken aan het begin en eind van de trainingen, individuele gesprekken tijdens of na de training, bij de huiswerkbegeleiding en workshops of tijdens één-op-één-begeleiding. Zelfvertrouwen begint</p>	

	<p>met vertrouwen van opvoeders om de jongeren heen in zijn/haar kunnen en het – soms duidelijk – aanspreken op gedrag en hoe het anders kan (Willemsen, 2018). Dit is pedagogisch maatwerk, waarbij Futsal Chabbab de (straat)cultuursensitiviteit heeft om een ingang bij de jongere te hebben. Het positieve rolmodel kan vertrouwen wekken in de toekomst door te delen over eigen ervaringen (Lockwood, Jodan & Kunda, 2002).</p>
<p>Factoren: - <i>gedragsproblemen</i> - <i>moeite met omgaan met autoriteit en regels</i></p> <p>Doelen: 2a. Deelnemende jongeren houden zich aan de (omgangs)regels en weten een respectvolle houding aan te nemen naar autoriteitsfiguren in verschillende leefgebieden</p> <p>Werkzame elementen: 1. Een cultuur sensitieve trainer/ coach, trainer is een rolmodel uit de doelgroep en in staat een vertrouwensrelatie op te bouwen. 4. De trainer is de schakel tussen jongeren, ouders, leraren, huiswerkbegeleiders en sociale omgeving en hulpverleners. 5. Community based en integrale aanpak: leefgebieden van de jongeren worden met elkaar verbonden door een sterk netwerk (sport, school, wijk, thuis) en een stevige sociale controle. 7. Een groepsmatige strenge aanpak ('voor wat hoort wat' beginsel) in combinatie met individuele aandacht en positieve bekrachtiging.</p>	<p>Respectloos gedrag wordt gecorrigeerd, tijdens de trainingen (Willemsen, 2018), maar ook op straat, door de inzet van het netwerk in een stevige integrale aanpak (De Jong, 2018) en door de inzet van 'straf' (uitsluiting van training) en 'beloning' (positief coachen, deelname aan voetbaltrainingen en de mogelijkheid om uit te groeien tot assistent en trainer). Ook respect naar elkaar tijdens de sport (fairplay) draagt bij aan verbroedering (interculturalisatie) door samen met plezier in beweging en competitie te zijn (Willemsen, 2018). Ook hier dient het rolmodel een belangrijk doel in het verbinden van de leefgebieden, door het respect dat hij/zij geniet over te dragen naar andere autoriteitsfiguren en daarbij te zeggen "als je hem/haar ziet, zie je mij" en erop te wijzen dat andere opvoeders dezelfde doelen voor ogen hebben: het goede pad kiezen (Sleegers, 2013).</p>
<p>Factoren: - <i>Gebrekkige sociaal-emotionele vaardigheden</i> - <i>Zwakke probleemoplossingsvaardigheden</i></p> <p>Doelen: 1c. Jongeren (m.n. de meiden) leren zich weerbaarder op te stellen ondersteund door de workshops. 1d. Jongeren leren gedisciplineerd te zijn. 1e. Jongeren beseffen dat zij doelen kunnen halen op eigen kracht.</p> <p>Werkzame elementen: 3. Door het ervaren sportplezier (beloningswaarde) blijven zij verbonden aan de interventie (self-efficacy) en zijn gemotiveerd zich te ontplooiën. 6. De combinatie van sport, het pedagogisch programma (coaching) en de huiswerkbegeleiding.</p>	<p>Sociale vaardigheden leren vergt oefening in een veilige leeromgeving. Met het voetbalteam wordt zo'n veilige plek gecreëerd. De jongeren ervaren plezier in de sport en leren hier discipline. Er ontstaat verbinding met de sport, de trainer en elkaar, waardoor de mogelijkheid bestaat om de sportdeelname als middel in te zetten om de andere doelen te bereiken (Willemsen, 2018). Ook in de huiswerkbegeleiding en bij de workshops wordt gestreefd naar het creëren van een veilige omgeving om te leren, daarbinnen is ruimte voor individuele begeleiding. Jongeren in de adolescentieleeftijd krijgen steeds meer verantwoordelijkheden en bijbehorende sociale verwachtingen waaraan zij moeten voldoen, terwijl zij nog niet altijd de</p>

<p>8. Het aanleren van zelfdiscipline, zelfvertrouwen, weerbaarheid (meiden) en vaardigheden die ook buiten de sport behulpzaam zijn.</p>	<p>probleemoplossende vermogens hebben ontwikkeld om dat aan te kunnen. Lockwood, Jodan & Kunda (2002) geven aan dat negatieve rolmodellen hun leeftijdsgenoten motiveren om die verantwoordelijkheden te ontwijken. Positieve rolmodellen motiveren leeftijdsgenoten juist om die verantwoordelijkheden aan te gaan, waarbij het helpt om uit eigen ervaring te spreken. Het rolmodel moet dus net een stap verder zijn in de ontwikkeling en daarbij de juiste levensdoelen hebben gesteld en de juiste keuzes hebben gemaakt (congruentie). Andersom kan ook een waarschuwing vanuit een negatief voorbeeld preventief werken, vooral om misstappen die anderen maakten te vermijden. Overdracht van positieve en negatieve voorbeelden door een rolmodel gebeurt vooral in persoonlijk contact en – is onze ervaring – in zekere mate ook in de groepsgesprekken bij aanvang, tijdens time-outs en als afsluiting van de trainingen. (Lockwood, Jodan & Kunda, 2002). Voor meiden geldt specifiek dat zij aspecten van weerbaarheid kunnen aanleren en oefenen door deelname aan de workshops en de sportieve activiteiten (Luijk & Westerveld, 2020).</p>
<p>2. Sociaal</p>	
<p>Factor: - <i>Gebrek aan prosociale relaties met volwassenen</i></p> <p>Doelen: 2a. Deelnemende jongeren houden zich aan de (omgangs)regels en weten een respectvolle houding aan te nemen naar autoriteitsfiguren in verschillende leefgebieden 2c. De sfeer in de aandachtswijken wordt naarmate de interventie loopt verbeterd, er ontstaat meer verbinding tussen jong en oud.</p> <p>Werkzame elementen: 4. De trainer is de schakel tussen jongeren, ouders, leraren, huiswerkbegeleiders en sociale omgeving en hulpverleners. 5. Community based en integrale aanpak: leefgebieden van de jongeren worden met elkaar verbonden door een sterk netwerk (sport, school, wijk, thuis) en een stevige sociale controle.</p>	<p>De trainer is de spil in een netwerk rond de jongeren waarin ze gekend worden en hun gedrag (h)erkend wordt. De trainer laat zien dat hij op één lijn staat met autoriteiten in de verschillende leefwerelden: docenten, huiswerkbegeleiding, wijkagent, ouders, straatcoaches, et cetera (De Jong, 2018). Door bemiddeling van de trainer hebben andere opvoeders en mensen met autoriteit in de wijk ook een betere 'ingang' bij de doelgroep (Sleegers, 2013). De jongeren ervaren dat de discipline die ze inzetten in het voetbal, hen ook helpt om school te halen en dat ze met moreel acceptabel gedrag meer respect oogsten op school, op straat en thuis. De community based aanpak, waarin de sportsector met andere sectoren samenwerkt (zoals politie, jeugdzorg en onderwijs) is een belangrijk kenmerk van succesvolle sportieve interventies (Boonstra & Hermens, 2012). In een evaluatie van het jongerenopbouwwerk in Nijmegen wordt de ingang die rolmodellen bieden en de snelle afstemming in briefings bij de integrale aanpak als werkend beschreven (De Jong, 2018).</p>

<p>Factoren: - <i>Omgaan met antisociale jongeren</i> - <i>Zwakke weerbaarheid tegen negatieve invloeden van leeftijdsgenoten</i></p> <p>Doelen: 1c. Jongeren (m.n. de meiden) leren zich weerbaarder op te stellen ondersteund door de workshops. 1d. Jongeren leren gedisciplineerd te zijn. 1e. Jongeren beseffen dat zij doelen kunnen halen op eigen kracht. 2b. Criminaliteit en vandalisme door jongeren in aandachtswijken wordt verminderd/voorkomen. 3a. Jongeren ervaren plezier in de sport en bevorderen hun zelfdiscipline en zelfvertrouwen. 3b. Jongeren gaan vanuit Futsal Chabbab sporten bij een reguliere sportvereniging. 3c. Jongeren van diverse achtergronden verbreederen (integreren) door gezamenlijke sportdeelname.</p> <p>Werkzame elementen: 2. Jongeren voetballen graag en de kwaliteit van de trainingen is hoog; 5. Community based en integrale aanpak: leefgebieden van de jongeren worden met elkaar verbonden door een sterk netwerk (sport, school, wijk, thuis) en een stevige sociale controle. 7. Een groepsmatige strenge aanpak ('voor wat hoort wat' beginsel) in combinatie met individuele aandacht en positieve bekrachtiging. 8. Het aanleren van zelfdiscipline, zelfvertrouwen en vaardigheden die ook buiten de sport behulpzaam zijn.</p>	<p>Kern is hier dat de trainer een 'spin in het web' is en via de netwerkpartners op de hoogte is van het gedrag van de jongeren in de wijk. Als er zich disrespectvol gedrag, vandalisme of andere onregelmatigheden voordeden, dan hoort de trainer daar van en spreekt jongeren er in de groep of individueel op aan tijdens het kringgesprek of individueel gesprek bij de training (Sleegers, 2012; (Willemsen, 2018). Jongeren weten dat zij door respectloos gedrag uitgesloten kunnen worden van de training of – erger nog – van een wedstrijd, wat werkt als 'stok achter de deur'.</p> <p>Futsal Chabbab dringt overlast door jongeren terug en verhoogt de morele vorming van jongeren door de inzet van sport in combinatie met een pedagogisch programma. Uit onderzoek blijkt dat de kans dat jongeren zich door het sporten positief ontwikkelen groter wordt, als de sportleiders aandacht schenken aan vaardigheden die ook buiten de sport – bijvoorbeeld op school – waardevol zijn, zoals doelmatig werken en zelfcontrole (Lub, 2013; Danish et al., 2008).</p> <p>Hier zijn ook positieve en negatieve voorbeelden van rolmodellen relevant (Lockwood, Jordan & Kunda, 2002) zie boven bij de factoren):</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Gebrekkige sociaal-emotionele vaardigheden</i> - <i>Zwakke probleemoplossingsvaardigheden</i> <p>(Die inhoud kan hier als herhaald worden beschouwd)</p>
3. Familie	
<p>Factor: - <i>Gebrek aan ouderlijk toezicht en betrokkenheid</i></p> <p>Doelen: 2a. Deelnemende jongeren houden zich aan de (omgangs)regels en weten een respectvolle houding aan te nemen naar autoriteitsfiguren in verschillende leefgebieden</p> <p>Werkzame elementen: 1. Een cultuur sensitieve trainer/ coach, trainer is een rolmodel uit de doelgroep en in staat een vertrouwensrelatie op te bouwen. 4. De trainer is de schakel tussen jongeren, ouders, leraren, huiswerkbegeleiders en sociale omgeving en hulpverleners. 5. Community based en integrale aanpak: leefgebieden van de jongeren worden met elkaar verbonden door een sterk netwerk (sport, school, wijk, thuis) en een stevige sociale controle.</p>	<p>De interventie richt zich grotendeels op het mede-opvoederschap door de trainer/coach, die richting de jongere dezelfde opvoeddoelen en -waarden nastreeft als de ouders. Bovendien is er nauwelijks toezicht op het gedrag van jongeren als zij zich buitenshuis bevinden. De interventie vult deels die leemte. Jongeren voelen zich gezien en begrepen door de mede-opvoeder. De pedagogische aanpak van Futsal Chabbab bestaat uit een combinatie van 'consequente aanpak', 'positief coachen' en 'de arm om je heen'. De omgangscultuur in en buiten het project sluit aan bij de achtergrond en (straat)cultuur van de jongeren (Willemsen, 2018). De trainers zijn lokale rolmodellen en genieten respect bij de doelgroep. Ze zijn in staat zowel een vriendschappelijke als een hiërarchische relatie met de jongeren op te bouwen. Vanuit deze positie zijn ze in staat om</p>

	<p>relationele ondersteuning te geven, en invloed op gedrag uit te oefenen (Vermeulen & Verweel, 2013; Scholte et al., 2001 in: Van der Ven, 2009). Met andere woorden: door hun positie accepteren de jongeren instructies en correcties (zie ook hierboven rondom de 'stok achter de deur').</p> <p>Het verbinden van opvoeders in de pedagogische civil society gebeurt door ouders, school, jongerenwerkers en andere partners te betrekken rondom het voetbal en in de coaching. Door de pedagogische ingang die de trainer heeft, worden jongeren gemotiveerd en biedt dit ook een ingang voor andere opvoeders. Er is waar nodig ook individuele begeleiding op casus.</p>
<p>Factor: - <i>Zwakke opvoedingsvaardigheden van ouders</i></p> <p>Doelen: 1d. Jongeren leren gedisciplineerd te zijn. 1e. Jongeren beseffen dat zij doelen kunnen halen op eigen kracht. 2a. Deelnemende jongeren houden zich aan de (omgangs)regels en weten een respectvolle houding aan te nemen naar autoriteitsfiguren in verschillende leefgebieden</p> <p>Werkzame elementen: 1. Een cultuur sensitieve trainer/ coach, trainer is een rolmodel uit de doelgroep en in staat een vertrouwensrelatie op te bouwen. 4. De trainer is de schakel tussen jongeren, ouders, leraren, huiswerkbegeleiders en sociale omgeving en hulpverleners. 5. Community based en integrale aanpak: leefgebieden van de jongeren worden met elkaar verbonden door een sterk netwerk (sport, school, wijk, thuis) en een stevige sociale controle.</p>	<p>Futsal Chabbab biedt extra sociale controle door de trainer als mede-opvoeder. Jongeren worden aangespoord respectvol naar hun ouders te zijn. Een directe brug wordt geslagen aan het einde van fase 1, wanneer de jongere samen met de ouders (of oudere broer of zus) het sportterrein in ontvangst komt nemen. Door dit contact kan de drempel verlaagd worden voor ouders om steun te zoeken bij de trainer voor hun opvoedvragen. Zodra dit gebeurt komt er maatwerk, vaak in samenwerking met school en soms door door te verwijzen naar hulpverlening.</p> <p>Ouderbetrokkenheid is onderdeel de interventie van Futsal Chabbab, maar uit recent onderzoek (Wopereis & Peters, 2019) blijkt dat hier meer (structurele) aandacht voor moet komen.</p>
<p>4. School</p>	
<p>Factoren: - <i>Inzet en werkhouding op school</i> - <i>lage schoolprestaties</i> - <i>spijbelen</i> - <i>lage betrokkenheid van ouders bij school.</i></p> <p>Doelen: 1. Deelnemende jongeren uit aandachtswijken halen rond hun achttiende een startkwalificatie, zodat hun kansen vergroot worden en zij zichzelf kunnen ontplooiën. a. De deelnemende jongeren halen eerst hun schooldiploma (95%) en daarna hun startkwalificatie (85%). b. Jongeren met onvoldoendes halen die zo snel mogelijk op ondersteund door de huiswerkbegeleiding.</p>	<p>Jongeren ervaren leerproblemen, hebben gebrek aan motivatie voor school en ervaren weinig perspectief; dit wordt aangepakt door de inzet van rolmodellen (trainers uit de doelgroep zelf), door huiswerkbegeleiding aan te bieden met aandacht voor 'hoe je beter kunt leren'. Dezelfde discipline die passend is voor de sporttrainingen wordt overgedragen naar de schoolcontext om ook daar te 'scoren', eventuele onvoldoendes op te halen en uiteindelijk de schooldiploma en startkwalificatie te behalen (Scherpenberg, 2020). Spijbelen wordt niet getolereerd en dit wordt door de trainer en de groep bekrachtigd.</p>

<p>c. Jongeren (m.n. de meiden) leren zich weerbaarder op te stellen ondersteund door de workshops.</p> <p>1d. Jongeren leren gedisciplineerd te zijn.</p> <p>1e. Jongeren beseffen dat zij doelen kunnen halen op eigen kracht.</p> <p>2a. Deelnemende jongeren houden zich aan de (omgangs)regels en weten een respectvolle houding aan te nemen naar autoriteitsfiguren in verschillende leefgebieden.</p> <p>3a. Jongeren ervaren plezier in de sport en bevorderen hun zelfdiscipline en zelfvertrouwen.</p> <p>Werkzame elementen:</p> <p>4. De trainer is de schakel tussen jongeren, ouders, leraren, huiswerkbegeleiders en sociale omgeving en hulpverleners.</p> <p>5. Community based en integrale aanpak: leefgebieden van de jongeren worden met elkaar verbonden door een sterk netwerk (sport, school, wijk, thuis) en een stevige sociale controle.</p> <p>6. De combinatie van sport, het pedagogisch programma (coaching) en de huiswerkbegeleiding.</p> <p>7. Een groepsmatige strenge aanpak ('voor wat hoort wat' beginsel) in combinatie met individuele aandacht en positieve bekrachtiging.</p> <p>8. Het aanleren van zelfdiscipline, zelfvertrouwen, weerbaarheid (meiden) en vaardigheden die ook buiten de sport behulpzaam zijn.</p>	<p>Volgens De Baat en Foolen (2010) zijn de volgende werkzame onderdelen essentieel bij het terugdringen van schoolverzuim: individuele aandacht voor de jongere, betrokkenheid van ouders/ familie (zie ook domein familie), samenwerking tussen actoren uit verschillende leefgebieden (De Jong, 2018), consequenties en sancties verbonden aan spijbelgedrag, actief meedenken over problemen, de vertrouwensrelatie tussen 'begeleider' en jongere bij de individuele interventies en de positieve, veilige omgeving bij de groepsinterventie (Sleegers, 2012; Willemsen, 2018).</p> <p>Ook hier is de inzet van het positieve rolmodel een belangrijke beschermende factor (Lockwood, Jodan & Kunda, 2002). Belangrijkste doel en bezorgdheid van deelnemende jongeren bij Futsal Chabbab is het behalen van het schooldiploma en goede schoolresultaten. Dat is ook wat ouders voortdurend voorhouden. Doorzetten en school behalen of jezelf 'uit zetten' en school vermijden zijn de twee keuzerichtingen. De discipline die voortkomt uit de sport in combinatie met het positief stimulerende rolmodel duwen de jongere het eerste pad op. Dit ondermijnt tevens de verleidingen van de criminaliteit (hoofddoel 2, subdoel 2b).</p>
<p style="text-align: center;">5. Omgeving</p>	
<p>Factoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Weinig binding met de sociale omgeving en maatschappelijke normen</i> - <i>Gebrek aan sociale cohesie en positieve rolmodellen in de wijk</i> - <i>Sociale ongelijkheid/discriminatie en stigmatisatie in de maatschappij</i> <p>Doelen:</p> <p>1a. Deelnemende jongeren halen eerst hun schooldiploma (95%) en daarna hun startkwalificatie (85%).</p> <p>1c. Jongeren (m.n. de meiden) leren zich weerbaarder op te stellen ondersteund door de workshops.</p> <p>2. Overlast door jongeren op straat in aandachtswijken wordt teruggedrongen en/of voorkomen tijdens en na de interventie.</p> <p>a. Deelnemende jongeren houden zich aan de (omgangs)regels en weten een respectvolle houding aan te nemen naar autoriteitsfiguren in verschillende leefgebieden.</p> <p>b. Criminaliteit en vandalisme door jongeren in aandachtswijken wordt verminderd/voorkomen.</p>	<p>Negatieve beeldvorming en gevoel van uitsluiting (Willemsen, 2018) worden mede doorbroken door de combinatie van minder hangen op straat, werken aan respectvoller gedrag jegens ouderen en andere autoriteitsfiguren, deelname aan de BuurtBattles en BuurtBabbels en zichzelf op een positieve manier laten zien in het stadsbrede evenement de Futsal BuurtBattle.</p> <p>Het hangen op straat is niet perse verkeerd, alleen respectloos en grensoverschrijdend gedrag (Mulderij, 2011). Signalen vanuit politie en wijkmedewerkers geven aan dat de sfeer van huiswerkbegeleiding, workshops en training (het respectvol met elkaar omgaan) zich voortzet als de jongeren zich samen op straat bevinden. Dit uit zich in het beter aanspreekbaar zijn door bijvoorbeeld politie en straatcoaches (Sleegers, 2013; De Jong, 2018).</p>

c. De sfeer in de aandachtswijken wordt naarmate de interventie loopt verbeterd, er ontstaat meer verbinding tussen jong en oud.

3b. Jongeren gaan vanuit Futsal Chabbab sporten bij een reguliere sportvereniging.

3c. Jongeren van diverse achtergronden verbroederen (integreren) door gezamenlijke sportdeelname.

Werkzame elementen:

1. Een cultuur sensitieve trainer/ coach, trainer is een rolmodel uit de doelgroep en in staat een vertrouwensrelatie op te bouwen.

3. Door het ervaren sportplezier (beloningswaarde) blijven zij verbonden aan de interventie (self-efficacy) en zijn gemotiveerd zich te ontplooiën.

4. De trainer is de schakel tussen jongeren, ouders, leraren, huiswerkbegeleiders en sociale omgeving en hulpverleners.

5. Community based en integrale aanpak: leefgebieden van de jongeren worden met elkaar verbonden door een sterk netwerk (sport, school, wijk, thuis) en een stevige sociale controle.

7. Een groepsmatige strenge aanpak ('voor wat hoort wat' beginsel) in combinatie met individuele aandacht en positieve bekrachtiging.

8. Het aanleren van zelfdiscipline, zelfvertrouwen, weerbaarheid (meiden) en vaardigheden die ook buiten de sport behulpzaam zijn.

9. Laagdrempelig: iedereen mag en kan meedoen

4. Onderzoek

4.1 Onderzoek naar de uitvoering

Zie bijgevoegde procesevaluatie van seizoenen 2016-2017, 2017-2018 en 2018-2019

Onderzoek 1: Pedagogische onderbouwing van werkzame elementen van Futsal Chabbab Nijmegen

Auteurs: Marieke Lowiessen & Pip van Uum

Organisatie: Hogeschool van Arnhem & Nijmegen

Jaar van uitgave: 2017

Pedagogiekstudenten Marieke Lowiessen en Pip van Uum studeerden in 2017 af op een onderzoek bij Futsal Chabbab naar de cultuursensitiviteit van rolmodellen en de manier waarop sport als pedagogisch middel effect heeft op (motivatie voor) school. Verbeterpunten waren: nadrukkelijker inzetten van non-verbaal bevestiging geven (boks, arm om de schouder) en meer nadruk op goede schoolresultaten in morele vorming (het zuur moet ook zoet worden).

Dit onderzoek richtte zich op werkzame elementen 1 en 5 (zie samenvatting werkzame elementen op p. 28).

Onderzoek 2: De invloed van Futsal Chabbab op de leefbaarheid in de wijken.

Auteurs: Lisa van den Broek & Kirsty van Onna

Organisatie: Hogeschool van Arnhem & Nijmegen

Jaar van uitgave: 2015

In dit onderzoeksrapport werden stadia één tot en met drie van het SROI-model gebruikt. Het eerste stadium is het stellen van grenzen aan het onderzoek en de belangrijkste stakeholders identificeren (Faivel et al., 2012). Het tweede stadium is het in kaart brengen van het proces, op welke manier de input, ofwel de interventie van Futsal Chabbab, tot een maatschappelijke opbrengst leidt. Het aantonen van de uitkomsten is het derde stadium. Nadat de uitkomsten vastgesteld en gecheckt zijn, is er een waarde gegeven aan de uitkomsten. Er werd waarde gegeven aan de uitkomsten door in de conclusie te bepalen wat de maatschappelijke opbrengsten van Futsal Chabbab zijn op het gebied van leefbaarheid.

Uit de conclusie op de deelvragen komt naar voren dat overlast is afgenomen. Dit hebben alle stakeholdergroepen gemerkt aan de afname van geluidsoverlast en troep op straat. Dit is mede bereikt doordat Futsal Chabbab overlastgevend jongeren een tijdsbesteding geeft. Op deze manier zijn de jongeren van de straat en zijn ze anderen niet tot last.

Ook heeft integrale aanpak bijgedragen aan de afname van overlast. Wat volgens de

trainers, wijkagenten en jongerenwerkers een belangrijk onderdeel is van waarom Futsal Chabbab zo goed werkt is de integrale samenwerking. Futsal Chabbab hanteert een integrale aanpak (Van den Broek & Van Onna, 2015).

Dit onderzoek richtte zich op werkzame elementen 4 en 5 (zie samenvatting werkzame elementen op p. 28).

Onderzoek 3: De juiste expertise op de juiste plaats - Onderzoek naar een samenwerkingsrelatie tussen Futsal Chabbab en het basisonderwijs.

Auteurs: Ronja Braam & Brendina van de Berg.

Organisatie: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Jaar: Januari 2018

Dit is een kwalitatief onderzoek en hierbij wordt er gestuurd op gedetailleerde informatie van individuele participanten. De onderzoekers hebben een kwalitatief onderzoek uitgevoerd om informatie te verkrijgen over het onderwerp en verschillende opvattingen en meningen in kaart te brengen en te vergelijken (Donk & Lanen, 2013). Om tot antwoorden te komen op de deelvragen hebben de onderzoekers de behoeften van het basisonderwijs in kaart gebracht. De onderzoekers hebben tijdens de interviews doorgevraagd wat leidt tot een kwalitatief onderzoek.

Uit het onderzoek blijkt dat jongeren van Futsal Chabbab tussen de 9 en 12 jaar tijdens de trainingen brutaal gedrag vertonen. Jongeren volgen instructies niet op en de trainers moeten hen meerdere keren waarschuwen. Vanuit de resultaten komt naar voren dat de jongeren van Futsal Chabbab zich vaak buitenshuis begeven. Uit de resultaten blijkt dat vertrouwen winnen bij jongeren een belangrijk aspect is om respect te creëren. Eldering (2011) geeft aan dat binnen een niet-westerse samenleving gehoorzaamheid aan en respect voor ouders en ouderen belangrijk zijn. Uit de resultaten is onder andere naar voren gekomen waarom cultuursensitiviteit een belangrijk aspect is in een samenwerking met het basisonderwijs.

Verbeterpunten zijn meegenomen in de manier waarop trainers jongeren tussen 9 en 12 naar behoefte zowel autoritair als autoritatief kunnen begeleiden naar een meer respectvolle houding. Ook kan FC Social Work cultuursensitieve expertise inzetten in samenwerking met po-scholen, o.a. voor een betere ingang bij de ouders (van deelnemende jongeren), door plaats te nemen in het brede schoolondersteuningsteam (op de 'vrije stoel'). Hiervoor kan een hbo-geschoolde pedagogisch medewerker worden ingezet.

Dit onderzoek richtte zich op werkzame element 5 (zie samenvatting werkzame elementen op p. 28)

Onderzoek 4: Schouder aan schouder: onderzoek naar de behoeften van betrokkenen uit de pedagogische driehoek gericht op ouderbetrokkenheid binnen Futsal Chabbab

Auteurs: Rochelle Wopereis en Sophie Peters
Organisatie: Hogeschool van Arnhem & Nijmegen
Jaar van uitgave: 2019

Een pedagogische studie naar de huidige situatie en gewenste situatie (behoefte-onderzoek) naar ouderbetrokkenheid, ofwel de samenwerking tussen Futsal Chabbab, ouders en school. Via semi-gestructureerde interviews is doorgevraagd op de voorwaarden, verwachtingen en behoeften van samenwerking bij 12 respondenten. Het doel was om aanknopingspunten te vinden om ouders meer een rol te laten spelen in de interventie en die om te zetten naar concrete handvatten voor professionals en vrijwilligers van Futsal Chabbab.

De studie leverde zes aanbevelingen op: op het gebied van basiscommunicatie, een helderdere aanmeldprocedure, nieuwe communicatiemiddelen met kortere lijntjes tussen school-ouders-trainers, het structureel uitnodigen van ouders bij de sportactiviteiten, meer bekendheid onder schoolondersteuners (DSAV) en een bijpassende trainingsinvulling voor de jaarlijkse trainers-training.

Onderzoek 5: Het leefdomein onderwijs van Futsal Chabbab bij FC Social Work

Auteur: Tsjip Scherpenberg
Organisatie: Avans Hogeschool 's-Hertogenbosch
Jaar van uitgave: 2020

Met een mixed methods-benadering werd gekeken naar wat Futsal Chabbab doet in het leefdomein onderwijs en wat daarbij de opbrengsten zijn. Een beschrijvend deel brengt helder(der) in kaart waaruit de huiswerkbegeleiding bestaat en kijkt kritisch naar punten om te stroomlijnen. Daarbij wordt literatuur over huiswerkbegeleiding (Weiss, Little, Bouffard, Deschenes, & Malone, 2009) en vormen van motivatie (Ryan en Deci, 2000; Schuit, de Vrieze, & Slegers, 2011) benut en geoperationaliseerd naar observatiecriteria en topics voor semi-gestructureerde interviews. 6 bezoeken/observaties zijn uitgevoerd, 3 huiswerkbegeleiders bevraagd, alsook 2 trainers, 4 deelnemers en de oprichter.

[Voorlopige] resultaten [studie loopt op het moment van de erkenningsprocedure nog] tonen zich in een heldere taakopvatting van de huiswerkbegeleider (niet vakinhoudelijk, meer gericht op leerstrategieën en vooral op motivatie), waarbij samenwerking met de trainer en het neerzetten van eenzelfde consequente pedagogische aanpak binnen eenzelfde gedisciplineerde 'sportieve' sfeer als in de voetbaltrainingen essentieel is.

Het onderzoek resulteert in een geheel bijgewerkte handleiding voor de huiswerkbegeleiding.

Onderzoek 6: Futsal4Girls: Op weg naar weerbare meiden

Auteurs: Esther Luijk en Mariëlle Westerveld
Organisatie: Christelijke Hogeschool Ede
Jaar van uitgave: 2020

In het seizoen en schooljaar 2019-2020 is het meidenvoetbal weer opgestart onder de naam Futsal4Girls en draait een pilot in twee wijken. Nieuw is de toevoeging van workshops die ingaan op specifieke behoeften rondom weerbaarheid van deze meiden.

Dit onderzoek doet een eerste evaluatie van de pilots, a.d.h.v. een stevig theoretisch kader, om tot enerzijds een beschrijving en evaluatie te komen van de huidige opzet. Van daaruit wordt gekeken hoe nog meer op de behoeften van betrokkenen kan worden ingegaan, hoe de aanpak meer in lijn kan worden gebracht met theoretische inzichten en andere good practices en beantwoordend aan verwachtingen van stakeholders.

Resultaten volgen nod [studie loopt op het moment van de erkenningsprocedure nog].

Het onderzoek resulteert in een geheel nieuwe handleiding voor de workshops.

4.2 Onderzoek naar de behaalde effecten

Onderzoek 7: Het effect van een competitie-element op de motivatie van jongens tussen acht en zestien jaar om te gaan sporten en bewegen.

Auteur: C. A. (Lianne) Kraamer & R. W. (Rutger) Vreriks

Organisatie: Hogeschool van Arnhem & Nijmegen

Jaar van uitgave: 2018

Dit onderzoek is een afstudeerproject vanuit de HAN, opleiding Sportkunde. Om te onderzoeken of en hoe jongens tussen de 8 en 16 jaar gemotiveerd worden door competitie is er een experimenteel onderzoek uitgevoerd bij beweeginterventie Futsal Chabbab met 93 deelnemers binnen deze doelgroep. De onderzoeksmethode is gedaan op basis van een t0 vragenlijst voorafgaand van de beweeginterventie en t1 na afloop van de beweeginterventie.

De resultaten uit dit onderzoek tonen 'plezier' (D8) als hoogst gescoorde determinant. Het is dus van belang dat plezier centraal staat tijdens de het beoefenen van de sport. Op deze manier blijven de jongens gemotiveerder om te gaan sporten. Het competitieve aspect was het snelst groeiend onder de deelnemers en is dus een belangrijke factor geworden onder de deelnemers bij Futsal Chabbab. De jongens worden dus gemotiveerder van de competitiewedstrijden/toernooi van de Futsal BuurtBattle. Het is dus aan te raden om de aspecten van deze determinanten aan te (blijven) bieden bij Futsal Chabbab (Kraamer & Vreriks, 2017-2018).

Dit onderzoek richtte zich op werkzame elementen 2 en 3 (zie samenvatting werkzame elementen op p. 28).

Onderzoek 8: Het effect van de methodiek Futsal Chabbab op zelfvertrouwen en zelfdiscipline.

Auteur: V. (Vincent) Peeters

Organisatie: Hogeschool van Arnhem & Nijmegen

Jaar van uitgave: 2018

Dit onderzoek is een afstudeerproject vanuit de HAN, opleiding Sportkunde. D.m.v. 55 afgenomen vragenlijsten (interventiegroep N=28, controlegroep N=27) en 13 verdiepende interviews met jongeren en samenwerkingspartners wordt nagegaan of het zelfvertrouwen (RSEQ, Rosenbergzelfwaarderingsschaal) en zelfdiscipline (SSRQ, Short Self-Regulation Questionnaire) vergroot worden door de interventie. Uit de kwantitatieve analyse volgt dat er geen of een verwaarloosbaar effect op zelfvertrouwen en zelfdiscipline is door de interventie (Becker, 2000). Er is wel een hoger gemiddelde gemeten (51,32) in de interventiegroep ten opzichte van de controlegroep in de score van zelfdiscipline. Daarnaast is er een lager gemiddelde (31,64) in de score van zelfvertrouwen gemeten in de interventiegroep ten opzichte van de controlegroep. Maar de verschillen waren niet significant (Peeters, 2018). Uit de kwalitatieve analyse (afgenomen interviews) volgde dat zelfdiscipline toenam tijdens de interventie. Op zelfvertrouwen werd geen groot verschil genoemd tussen deelnemende jongeren en de controlegroep. Verbeterpunten zijn meegenomen in de manier waarop trainers (bewuster) aan zelfvertrouwen en zelfdiscipline kunnen werken in de interventie.

Dit onderzoek richtte zich op werkzame element 8 (zie samenvatting werkzame elementen in hoofdstuk 5).

Onderzoek 9: Streng aanpak, samenwerking en vertrouwen; Een onderzoek naar de effecten van Futsal Chabbab op lange termijn.

Auteurs: Merle van den Berg, Abdul Gharairi, Jeroen Hoboer en Zoë Janssen

Organisatie: Hogeschool van Arnhem & Nijmegen

Jaar van uitgave: 2016

HAN-studenten Maatschappelijk Werk en Dienstverlening Merle van den Berg, Abdul Gharairi, Jeroen Hoboer en Zoë Janssen studeerden in 2016 af op een onderzoek bij Futsal Chabbab naar de langetermijn effecten van de interventie, door (14) oud-deelnemers te bevragen op de werkzame elementen: 1. vertrouwensrelatie, 5. integrale aanpak, 7. groepsmatige strenge aanpak en 8. vaardigheden die bruikbaar zijn buiten het zaalvoetbal (zie samenvatting werkzame elementen op p. 28).

Belangrijkste resultaten met betrekking tot de trainer waren dat 12 van de 14 respondenten aangaven vertrouwen te hebben ervaren, 10 van de 14 respondenten aangaven het belangrijk te vinden uit welke wijk de trainer afkomstig is en slechts 6 van de 14 respondenten aangaven dat de cultuur waaruit de trainer afkomstig is belangrijk voor ze was. Ook de leeftijd van de trainer was niet belangrijk voor de respondenten (1 van de 14).

Er zijn sterke aanwijzingen voor effectiviteit van de integrale aanpak van Futsal Chabbab. Respectievelijk 12 van de 14 en 11 van de 14 respondenten gaven aan

samenwerking en toezicht tussen verschillende betrokken partijen ervaren te hebben en 10 respondenten gaven aan hun gedrag hierdoor aangepast te hebben.

Voor de effectiviteit van de groepsmatig strenge aanpak zijn aanwijzingen te vinden: 12 van de 14 respondenten zeggen deze ervaren te hebben en 9 van de 14 respondenten zeggen dat ze hierdoor hun gedrag aangepast hebben. De aanwijzingen voor effectiviteit van de huiswerkbegeleiding zijn minder sterk: 10 van de 14 respondenten hebben aangegeven dat de huiswerkbegeleiding wel een positieve bijdrage heeft geleverd aan het Futsal Chabbab project, echter geeft slechts 6 van de 11 respondenten die huiswerkbegeleiding gehad hebben aan dat de huiswerkbegeleiding heeft bijgedragen aan goede schoolcijfers.

Voor het aanleren van de vaardigheden welke bruikbaar zijn buiten het zaalvoetbal zijn aanwijzingen gevonden. Opvallend is dat slechts 7 van de 14 respondenten aangeeft nu nog gebruik te maken van deze vaardigheden.

5. Samenvatting Werkzame elementen

1. Een cultuur sensitieve trainer/ coach, trainer is een rolmodel uit de doelgroep en in staat een vertrouwensrelatie op te bouwen (2, 3, 5, 6).
2. Jongeren voetballen graag en de kwaliteit van de trainingen is hoog (2, 3, 5)
3. Door het ervaren sportplezier (beloningswaarde) blijven zij verbonden aan de interventie (self-efficacy) en zijn gemotiveerd zich te ontplooien (2, 3, 5, 6).
4. De trainer is de schakel tussen jongeren, ouders, leraren, huiswerkbegeleiders en sociale omgeving en hulpverleners (2, 3, 5).
5. Community based en integrale aanpak: leefgebieden van de jongeren worden met elkaar verbonden door een sterk netwerk (sport, school, wijk, thuis) en een stevige sociale controle (2, 3, 5, 6).
6. De combinatie van sport, het pedagogisch programma (coaching) en de huiswerkbegeleiding (2, 3).
7. Een groepsmatige strenge aanpak ('voor wat hoort wat' beginsel) in combinatie met individuele aandacht en positieve bekrachtiging (2, 3, 5, 6).
8. Het aanleren van zelfdiscipline, zelfvertrouwen, weerbaarheid (meiden) en vaardigheden die ook buiten de sport behulpzaam zijn (2, 3, 5, 6).
9. Laagdrempelig: iedereen mag en kan meedoen (2).

Betekenis scores: 2 = Veronderstelling in de aanpak 3 = Onderbouwing 5 = Praktijker-
varingen 6 = Effectonderzoek

6. Aangehaalde literatuur

Adema, M. (2012) *Talent signaleren & adequaat handelen om sportparticipatie te vergroten* (Afstudeeropdracht). Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Adema, M., Bouchalga, B., Arntz, L. (2012) *Je gaat het pas zien als je het door hebt* (Trainingsklapper). Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen / ROC Nijmegen.

Baat, M. de & Foolen, N. (2012). *Oorzaken van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

http://www.nji.nl/nl/Oorzaken_schoolverzuimenvsv.pdf

Benson, P. L., Scales, P. C., Hamilton, S. F., & Sesma Jr, A. (2007). Positive youth development: Theory, research, and applications. *Handbook of child psychology*, 1.

Benzies, K., & Mychasiuk, R. (2009). Fostering family resiliency: A review of the key protective factors. *Child & Family Social Work*, 14(1), 103-114.

Berkeley, E. en Uden, A. van (2009). *Risicjongeren. Een bundeling van inzichten uit onderzoek, beleid en praktijk over een effectieve aanpak*. Den Haag: Nicis Institute.

Berg, M. van den, Gharairi, A., Hoboer, J., Janssen, Z. (2016). *Strenge aanpak, samenwerking en vertrouwen. Een onderzoek naar de effecten van Futsal Chabbab op lange termijn* (Afstudeeropdracht) Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Blokland, T. (2009) *Oog voor elkaar, Veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Boer, E.E. de & J.W. Metz (2014). *Meiden? Dit kan je ermee. Methodische principes van het sekse specifiek werken met meiden*. Amsterdam: Lectoraat Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam.

Boonstra, N. & Hermens, N. (2012). Sport als medicijn. In: Uitermark, J., Gielen, A.J. & Ham, M. (red.) *Wat werkt nu werkelijk? Politiek en praktijk van sociale interventies*. Amsterdam: Van Gennep.

Braam, R., & Berg, van den, B. (2018). *De juiste expertise op de juiste plaats Onderzoek naar een samenwerkingsrelatie tussen Futsal Chabbab en het basisonderwijs* (Afstudeeropdracht). Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Broek, van. den. L., & Onna, van. K. (2015). *De invloed van Futsal Chabbab op de leefbaarheid in de wijken* (Afstudeeropdracht). Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Bröker, M., Kool, A. & Thomassen M. (2011). *Futsal Chabbab. Doelgroep- en werkveldanalyse*. Minor Preventief werken met risicjongeren. Nijmegen: Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015, 9 oktober). *Psychische klachten bij meisjes en oudere vrouwen*. Geraadpleegd op 26 februari 2020, van [https://www.cbs.nl/nl-nl-nieuws/2015/41/psychische-klachten-bij-meisjes-en-oudere-vrouwen](https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/41/psychische-klachten-bij-meisjes-en-oudere-vrouwen)

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2017). *Statistische trends. Buurtoverlast*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek. Laatst opgehaald op 10 mei 2019 van: <https://www.cbs.nl/-/media/pdf/2017/38/buurtoverlast.pdf>

Conklin, J. (2006). *Dialogue Mapping: Building Shared Understanding of Wicked Problems*, Chichester: Wiley & Sons Ltd.

Damon, W. (2004). What is positive youth development?. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591(1), 13-24.

Danish, S.J., Forneris, T. & Wallace, I. (2008). Sport-Based Life Skills Programming in the Schools. *Journal of Applied School Psychology*, 21(2), 41-62.

De Jong, J.D. (2018) *Na wrijving komt glans. Evaluatie van het experiment integraal jongerenopbouwwerk onder procesregie in Dukenburg en Hatert, gemeente Nijmegen*. Nijmegen: Gemeente Nijmegen.

De Witte, K., Cabus, S., Thyssen, G., Groot, W., & van den Brink, Henriette Maassen. (2013). A critical review of the literature on school dropout. *Educational Research Review*, 10, 13-28.

Demir, E. (2012^a). *Handleiding Pedagogisch verantwoorde huiswerkbegeleiding...Dat doe je zo!* Nijmegen: Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

Demir, E. (2012^b). *Pedagogisch verantwoorde huiswerkbegeleiding...Dat doe je zo!* (Afstudeeropdracht). Nijmegen: Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

Eldering, L. (2011). *Cultuur en opvoeding*. Rotterdam: Lemniscaat.

El Hadioui, I. (2011). *Hoe de straat de school binnendringt. Denken vanuit de pedagogische driehoek van de thuiscultuur, de schoolcultuur en de straatcultuur*. Amsterdam: Van Genneep.

Futsal Chabbab (2010). *Scoren doe je samen*. Brochure.

Farrington, D. P., & Welsh, B. C. (2008). *Saving children from a life of crime: Early risk factors and effective interventions*. Oxford, UK: Oxford University Press.

Faivel, S., Ghosh, S., Hilton, O., James, D. & Peppercorn, D. (2012, februari). *Social return on investment; Lessons learned in Australia*. Geraadpleegd op 11 februari 2017, van <http://socialventures.com.au/assets/SROI-Lessons-learned-in-Australia.pdf>

Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2008). Participation in extracurricular activities in the middle school years: Are there developmental benefits for African American and European American youth? *Journal of Youth and Adolescence*, 37, 1029-1043.

Futsal Chabbab (2017). Evaluatie seizoen 2016-2017. Nijmegen: Futsal Chabbab.

Futsal Chabbab (2018). Verantwoording subsidie 2017-2018. Nijmegen: FC Social Work.

Futsal Chabbab (2019). Verantwoording subsidie 2e helft 2018. Nijmegen: FC Social Work.

Hense, E. (2015). *Vernieuwingsinitiatieven rond eten, zorg en geld - een kwestie van spiritualiteit*. Amsterdam: VU University Press.

Herweijer, L. (2008). *Gestruikeld voor de start. De school verlaten zonder startkwalificatie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Kooijman, H. (2011). *Meiden meer in beeld*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Kraamer, C. A., & Vreeriks, W. (2017). *Het effect van een competitie-element op de motivatie van jongens tussen de acht en zestien jaar om te gaan sporten en bewegen* (Afstudeeropdracht). Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Leidelmeijer, K., Bogaerts, A. & Roet, W. (2010). *Jongerenoverlast in perspectief. Een analyse van de omstandigheden die van invloed zijn op de overlast van jongeren*. Amsterdam, RIGO Research en Advies BV.

Lockwood, P., Jordan, C. H., & Kunda, Z. (2002). Motivation by positive or negative role models: regulatory focus determines who will best inspire us. *Journal of personality and social psychology*, 83(4), 854.

Lowiessen, M. & Van Uum, P. (2017) *Pedagogische onderbouwing van werkzame elementen van Futsal Chabbab* (Afstudeeropdracht). Nijmegen: Hogeschool van Arnhem & Nijmegen.

Lub, V. (2013). *Schoon, heel en werkzaam? Een wetenschappelijke beoordeling van sociale interventies op het terrein van buurtleefbaarheid*. Den Haag: Boom-Lemma Uitgevers.

Luijk, E. & Westerveld, M. (2020^a) *Futsal4Girls - Op weg naar weerbare meiden* (Afstudeerscriptie), Ede: Christelijke Hogeschool Ede.

Luijk, E. & Westerveld, M. (2020^b) *Handleiding Futsal4Girls* (Handleiding). Ede: Christelijke Hogeschool Ede.

Mulderij, K.J. (2011) 'Rustig chillen zonder dat de politie je stalkt' – ontmoetingsplaatsen voor jongeren in een zogenaamde achterstandswijk, in: *Jongeren, wonen en sloop – stedelijke herstructurering gezien door de ogen van jongeren*. Den Haag: Nicis Institute, pp. 81-85.

Noorda, J.J. en Veenbaas, R.H. (2006). *Rondhangende jongeren*. Pdf-document, gedownload 31-11-2013 van http://wodc.nl/publicaties/aanpak_criminaliteit/criminaliteitsproblemen/index.aspx.

Peeters, V. (2018). *Het effect van de methodiek Futsal Chabbab op zelfvertrouwen en zelfdiscipline* (Afstudeeropdracht). Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Scherpenberg, T. (2020) *Het leefdomein onderwijs van Futsal Chabbab bij FC Social Work* (Afstudeeropdracht). 's-Hertogenbosch: Avans Hogeschool

Sen, E., Sen, E. & Zorlu, D. (2012^a). *Futsal Chabbab. Coachend opvoeden* (Afstudeeropdracht). Nijmegen: Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

Sen, E., Sen, E. & Zorlu, D. (2012^b). *Tools voor de coach* (Handleiding). Nijmegen: Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

Sleegers, R. (2012). *Handboek Futsal Chabbab. Verbindende jongeren-wijkaanpak. Methode Saïd*. Nijmegen: Futsal Chabbab.

Sleegers, R. (2013). *Futsal Chabbab Resultaten quickscan januari 2013*. Nijmegen: Futsal Chabbab.

Ven, T.P.J. van der (2009). *Ervaren kwaliteit van het Futsal Chabbab project in Nijmeegse achterstandswijken*. Utrecht: Universiteit van Utrecht.

Vermeulen, J. & Verweel, P. (2013). *Een voorbeeld voor jongeren in de wijk. De betekenis van de Krajicek Scholarship*. Den Haag: Richard Krajicek Foundation.

Wang, M-T.& Fredricks, J. (2014). The Reciprocal Links Between School Engagement, Youth Problem Behaviors, and School Dropout During Adolescence, *Child Development*, March/April 2014, Volume 85, Number 2, 722–737.

Willemsen, N. (2018). *Werkzame elementen in sport- en beweeginterventies voor jeugd met een lage ses*. Wageningen: Wageningen University. Laatst opgehaald op 10 mei

2019 van: https://www.kenniscentrumsport.nl/publicatie/?werkzame-elementen-in-sport-en-beweegeinterventies-voor-jeugd-met-een-lage-ses&kb_id=23396

Wopereis, R. & Peters, S. (2019) *Schouder aan schouder: onderzoek naar de behoeften van betrokkenen uit de pedagogische driehoek gericht op ouderbetrokkenheid binnen Futsal Chabbab* (Afstudeeropdracht). Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

7. Praktijkvoorbeeld

In de promotiefilm Futsal Chabbab (http://www.youtube.com/watch?v=ZKbi9n_7wz0) vertelt Zakaria Kerkri (1:54 - 2:30 + 7:09 - 7:17) hoe hij door Saïd onder zijn vleugels is genomen, het heeft geschopt tot profvoetballer, zijn opleiding heeft afgerond en ook trainer bij Futsal Chabbab is geworden en gebleven.

In de Nimma-tv bijdrage over Futsal Chabbab (<https://www.youtube.com/watch?v=L0hdpNiKIU8&t=259s>) komen oud-deelnemers en (nu) trainers Mubarek Said en Younes Corty, deelnemers Elias, Jeremy en Haitan, huiswerkbegeleidster Enise Cidensu, jongerenwerker Gôkhak Cift en wijkagent Olaf Karerissa aan het woord over hun ervaringen met Futsal Chabbab.

In de NTR documentaire 'Onbevoegd gezag' (http://www.ntr.nl/player?id=NPS_1219765&ssid=10567) komen jongeren en de belangrijkste stakeholders in de wijk aan het woord over hun ervaringen met Futsal Chabbab.

Voorbeeld van een BuurtBijdrage in het kader van de Futsal BuurtBattle:

Jongeren met elkaar in gesprek over de gevolgen van crimineel gedrag. (Foto's Shemuel fotografie)

Jeugd in gesprek over criminaliteit

NIJMEGEN - Ruim 100 jongeren kwamen onlangs bijeen in het Goffertstadion in Nijmegen voor een bijeenkomst over veiligheid en de gevolgen van crimineel gedrag. Zo kwam aan het woord een ervaringsdeskundige die als jeugdige zelf crimineel gedrag vertoonde. Zijn betoog maakte indruk op de deelnemende jongeren. Na zijn presentatie was er gelegenheid om met elkaar in gesprek te gaan en vragen te stellen. Zo werd gesproken over crimineel gedrag en de gevolgen voor jongeren maar ook voor de leefomgeving.

De bijeenkomst was een initiatief van FC Social Work in samenwerking met HALT, Bindkracht10, Gemeente Nijmegen, Straatcoaches en Politie. Mede-organisator Saïd Achouitar: "Het mooie aan deze middag is dat het ons gelukt is het best

heftige onderwerp jeugdcriminaliteit bespreekbaar te maken. Er zijn verbindingen gemaakt waarvan alle partners in de wijken gebruik kunnen maken. Door te investeren in deze activiteiten wordt gewerkt aan een veiligere en leefbare wijk." Meer info: www.fcsocialwork.nl.

